

PERİHAN MAĞDEN'İN ŞİİRLERİNİN TEMA BAKIMINDAN İNCELENMESİ**Nurullah KAÇMAZ**

Yozgat Bozok Üniversitesi Yeni Türk Edebiyatı Bilim Dalı Yüksek Lisans Öğrencisi
Çerkezköy Halit Narin MTAL Türk Dili ve Edebiyatı Öğretmeni, Tekirdağ,
Türkiye

Özet

Yaklaşık kırk yıllık sanat hayatı süresince üretken bir sanatçı olan Perihan Mağden, roman, deneme ve köşe yazılarıyla anılmıştır. Bugüne değin Perihan Mağden'in şiirlerini ve bu şiirlerden istifade etmek suretiyle şairliğini gözler önüne seren bilimsel bir araştırma pek fazla yapılmamıştır. Bu yüzden sanatçının şairliği yeterince tanıtılmamıştır. İşte bu araştırma, 1960 doğumlu Perihan Mağden'in şiirlerini ve şairin şiir dünyasını aydınlatma çabasının bir neticesidir.

Daha lise yıllarındayken şiir yazmaya başlayan Perihan Mağden'in iki şiir kitabı bulunmaktadır. Bu eserler yayımlanış sırasına göre "Mutfak Kazaları" ve "Dünya İşleri" isimlerini taşımaktadır. Bu çalışmada, şairin "Everest Yayınevi" tarafından yayınlanan ve tüm şiirlerinin bir araya toplandığı "Dünya İşleri" adlı şiir kitabı referans alınmıştır. Bu kitapta yer almayan şiirleri değerlendirme yapılırken göz önünde bulundurulmamıştır.

Bu çalışmanın asıl amacı, Perihan Mağden'in şiirinin tema yönünden incelenmesidir. Araştırmada sanatçının şiirlerine ulaşılmış daha sonra ise bu eserlerdeki şiirler tema bakımından incelenmiştir. Şiirlerin tematik olarak incelenmesi sanatçının şairliğini açıklama ve sanat başarısını tespit etme açısından önemli yer tutacaktır.

Anahtar Kelimeler: Perihan Mağden, Şair, Şiir.

EXAMINING PERİHAN MAĞDEN'S POEMS IN THE ASPECTS THEMA**Abstract**

Perihan Mağden, who was a prolific artist during her nearly forty years of artistic life, has been mentioned with her novels, essays and columns. Until today, if one wants to benefit from Perihan Mağden's poems and these poems, there has not been much scientific research. That is why it has not been sufficiently introduced. It is a result of the poems of Perihan Mağden, born in 1960, and the effort the poet to enlighten the world of poetry.

Perihan Mağden, who started to write poetry even in high school years, has two poetry books. These Works are named "Mutfak Kazaları" and "Dünya İşleri" in order of publication. In this study, the poetry book named "Dünya İşleri" published by the poet's "Everest Yayınları" and in which all his poems are collected, was taken as reference. His poems that are not included in this book have not been taken into consideration while making the evaluation.

The main purpose of this study is to examine Perihan Mağden's poetry in terms of theme. In the research, the poems of the artist were reached and then the poems in these works were examined in terms of themes. Thematic analysis of poems will hold an important place in terms of explaining the poetry of the artist and determining his artistic success.

Key words: Perihan Mağden, Poet, Poetry.

GİRİŞ

Bugüne kadar hemen hemen her şair kendine göre şiirin tanımını yapmaya çalışmıştır. Hatta bir şairin birden fazla şiir tanımı yaptığı da görülür. Haliyle şiirin her şaire göre farklı tanımları ortaya çıkmıştır. Küçük yaştan itibaren şiirin büyüdü dünyasında büyüyen sanatçı, Tuğrul Eryılmaz'a verdiği röportajında şiirin tanımı şöyle yapmıştır: "Şiir bir tür röntgen. Daha akıl şairleri de var ama o şairlerin de külliyatını tarasan müthiş röntgeni olan şiirler çıkar. Şiir çok kişisel bir şey. Otobiyografik. ..." (Mağden, ??).

Sanatçı, küçüklükten itibaren kendisine şiir aşkının Annesi Tülay Tuna ve yakın şair dostları tarafından aşılandığını Ayşe Arman ile yaptığı röportajında şöyle dile getirmiştir: “Ben hiç şiir okumadım mesela. Ama çok şiir bilirim. Çünkü annem durduk yerde üç satır Atilla İlhan'dan Cemal Süreyya'dan patlatırdı. İlkokulda eve dönerdim evin içinde Burhan Uygur, bütün ressamlar şunlar bunlar, bizim evde bir ara kabile gibi yaşanırdı...” (Mağden, 1998: ?). Haliyle böyle bir sanat çevresinin ortasında bulunmak sanatçı için şiir yönünün gelişimine büyük katkıda bulunacaktır. Nitekim 1977-1978 yıllarında şiir yazmaya başlayan sanatçının "Zenciye Yürek" adlı ilk şiiri “Felsefe Dergisi”nde yayımlanmıştır (Erdoğan, Yalçın, 2001: 683). Böylelikle Perihan Mağden, edebiyat dünyasına ilk sanat uğraşısı olan şiirle adımını atmıştır. Sanatçının ikinci şiiri ise 1979 yılında Cemal Süreyya kendi dergisi olan Papirüs'te yayımlanmıştır (Mağden, 2005: 65). Daha sonra yazmış olduğu şiirleri kitaplaştırılmadan önce “Felsefe Dergisi”, “Papirüs”, “Beyaz”, “Sombahar”, “Oluşum”, “Somut” gibi dergilerde yayımlanmıştır. Özellikle kültür hazinesi olarak bilinen Oluşum dergisi Perihan Mağden'in şiirlerini duyurmasında öncülük ettiğini söyleyebiliriz (Yücel, 2003: 42).

Perihan Mağden, şiirleri çeşitli dergilerde yayımlanmaya başladığında 17-18 yaşlarındadır. Annesi Tülay Tuna'nın Cemal Süreyya'nın da aralarında bulunduğu yakın şair çevresi, Mağden'in şiirlerini okurken cinselliğini baz alarak değerlendirmişlerdir. Henüz yaşı daha küçük olan Mağden, şiirlerine yapılan eleştirilerden dolayı annesinin yakın arkadaşlarından ve şiir yazmaktan tiksiniş ve şiire bir süre küs kalmıştır. Bu durumu sanatçı 1995 yılında Pazartesi dergisine verdiği bir röportajda şöyle anlatmıştır:

Çok gençtim o zamanlar. Annemin bir şair çevresi vardı, Cemal Süreyya'lar falan. Yazdığım şiirleri, bana çok tuhaf gelen, cinsiyetle de değil, cinselliğimle ilgili, cinsel tercihlerimle ilgili bir okumaya tâbi tuttular. Meselâ, bu kız bakire mi filan diye konuşuldu. Ve ben toptan ikrah ettim o güruhtan, o çevreden ve bu şiir durumundan da. Bir küskünlük dönemine girdim. Çok saçma bir şey belki ama o yaşta çok narin oluyor insan, kendin hakkında da, şiirin hakkında da böyle konuşulsun istemiyorsun. Ayrıca o dönemde komünisttim ve insan çok tutucu oluyor o zaman, insan öyle bir şiir yazar, ne bileyim adım Küçük iskender olur ve bunu karşılar ve hoşuna bile gider. Yazdığım öyle bir şiir de değil. (Mağden, 1995, s. 28)

1983 yılında İstanbul Üniversitesi psikoloji bölümünü bitirdikten sonra iki yıl yurt dışında yaşayan Perihan Mağden, şiir ile hiç ilgilenmemiştir. Yolculuk esnasında çok fazla kitap okuyan sanatçı, iki yıl boyunca ancak iki adet şiir yazmıştır. Türkiye'ye döndükten sonra ilham geldikçe şiir yazmaya başlamıştır. Onun için de şiirlerini gerçekten samimi duygularla kağıda döktüğüne inanmıştır. Şiirlerini, yalnızca kendisine ait olan, hatıra defteri olarak gören, en samimi olduğu yazın türü olarak kabul etmiştir:

Üniversiteden sonra iki yıl hiç şiir yazmadım. Yolculuk insana yaratıcılık verir sanılmasın. İnsanı boş kafa ve neşeli yapan bir şey. Çok kitap okuyordum ama yaza yaza üç satırlık şiir yazmışım, iki yıl boyunca iki şiir yazdım. Sonra yerleşik hayata geçince, şiir mutfak kazası gibi başıma geliyor arada bir. Oturup öyle "Ah şimdi şiir yazmalıyım, şiir kitabım bilmem ne..." falan diye takılmıyorum da artık parmaklarımın ucundan damlarsa yazıyorum. Onun için de hakikaten samimiyet buhranıyla yazılıyor şiirlerim. En samimi şeylerim diyebilirim. Benim hatıra defterim gibi bir şey. Bire bir bana dair. (Mağden, 1995, s. 29)

Sanatçı, yirmi üç, yirmi dört yaşlarına kadar aralıksız şiir yazmaya devam etmiştir. Sonraları şiir yazmaya devam etse de artık eskisi kadar sıkça şiir yazmamıştır. 2001 yılında çıkan “Dünya İşleri” adlı şiir kitabının içinde yer alan kızı Melek'in doğumu üzerine 1994 yılında yazdığı “Meleğin Uyanışı” ve 1999 yılında annesi Tülay Tuna'nın ölümü üzerine yazdığı “Ölü Defteri” adlı şiirlerin yazılma süresi arasında beş yıl fark vardır. Annesinin ölümü üzerine kaleme aldığı “Ölü Defteri” adlı şiiri sanatçının yazdığı son şiir olmuştur. Bir daha da şiirle uğraşmamıştır. 2005 yılında “Şiir Yazarmışım” başlıklı yazısında kendi şiir anlayışı değerlendiren sanatçıya şiir üzerine yazı yazmak bile heyecan verici gelse de “Zira, “şiir yazan

ben'i unuttum. Şiir yazan ben, yok artık. Öldü herhalde. (Mağden, 2005: 65) sözlerinden hareketle sanatçının kendi şairlik yönünü öldürdüğünü söyleyebiliriz.

Şiiri kendisine en yakın tür olarak gören sanatçı, gençlik yıllarında yazdığı ve çeşitli dergilerde yayınladığı şiirlerini 1995 yılında "Mutfak Kazaları" adlı şiir kitabında toplamıştır. Kabalcı Yayınevi tarafından yayımlanan bu eser sanatçının ilk şiir kitabıdır. Daha ilk şiir kitabıyla dikkatleri üzerine çeken sanatçının eseri, aynı yıl Emre Koyuncuoğlu tarafından oyunlaştırılıp İzmit ve İstanbul'da sahnelenmiştir. Rock müzik ile oryantal ezgileri birleştirilerek kendine özgü ve orijinal müzikler yapan Baba Zula grubu 1999 yılında yayımlanan "3 Oyun 17 Müzik" adlı albümlerinde Mutfak Kazaları adlı tiyatronun oyuncularını için yaptıkları müzikleri bir araya getirmişlerdir (Özgüner, 2015: 57).

Eserde "Mutfak Kazaları", "Babasız Kızlar Balosu", "Kar Yaraları", "Kaçtığım İyi Aile Evleridir", "El Filan Sallıyorum", "Yedinci Adım", "Adam", "Nerelerden Nebahat", "Sana Be Anam", "Güzelmış Helen", "Soru Çiçeği", "Karantinaya Alınmış Bir Bahar Sabahıyla Gelen Nağmeler", "Dinibütün Bir Günün '16 Yaşından Küçükler Girebilir' Gecesi", "Hızrellez Gülleri", "Hasta Döşeği", "Maduray'da Sabah", "Kabuk Değiştirme Mevsimi", "İntiba", "Singapur Yolcusu", "Bütün Anneler 1 Melektir", "Balenin", "Cinn", "Kuşuçurması", "Nekahet", "Meleğin Uyanışı", "Dünya İşleri" adlarını taşıyan yirmi altı şiiri bulunmaktadır.

Mağden'in ikinci şiir kitabı olan "Dünya İşleri" adlı şiir kitabı ise 2001 yılında Everest Yayınları tarafından yayımlanmıştır. "Mutfak Kazaları" adlı şiir kitabında yayımlanan yirmi altı şiire "Formika", "Ben Kaldım", "Denizkızı Handan'ın Karada Bilenmesi", "Kuşlar" ve "Ölü Defteri" adlı beş şiir daha ekleyerek eserindeki şiir sayısını otuz bire çıkarmıştır. Yalnız "Mutfak Kazaları" adlı eserinde yayımlanan "El Filan Sallıyorum", "Karantinaya Alınmış Bir Bahar Sabahıyla Gelen Nağmeler" ve "Dinibütün Bir Günün "16 Yaşından Küçükler Girebilir" Gecesi" adlı üç şiir "Dünya İşleri" adlı eserine alınırken şiirlerin başlıklarında değişiklik yapılmıştır. Gözlemlenen bu değişiklikler sırasıyla şöyledir: "El Filan", "Karantina" ve "Gece". Bütün şiirleri "Dünya İşleri" adlı şiir kitabında toplandığı için çalışmamızda bu eseri esas almayı uygun görüp bu kitapta yer almayan şiirleri değerlendirmeye tabi tutmadık.

Perihan Mağden'in toplam yirmi bir adet eseri vardır. Bunlardan iki tanesi şiir kitabı, altı tanesi roman ve on üç tanesi de denemedir. Sanatçının şiirlerini incelediğimiz için sadece şiir kitapları hakkında kısaca bilgi verdik. Romancı ve deneme yazarı olarak tanınan sanatçının şiirler de yazdığını dikkate alarak şiir dünyasını aydınlatmaya çalıştık. Araştırmamızın amacı sanatçının şiirlerinin tema yönünden incelenmesidir. Sanatçının şiirlerinde bulunan temalar şairliğini açıklama ve sanat başarısını tespit etme açısından önemli bir yer tutacaktır.

ŞİİRLERİNİN TEMA BAKIMINDAN İNCELENMESİ

1. Aşk

Aşk (ışık) kelimesinin sözlük anlamı "sarmaşık" demektir. Bahçeye düşen sarmaşık tohumu nasıl bütün bahçeyi sarıp sarmalar, hatta dışarı taşarsa gölgeye düşen aşk tohumu da bütün bedeni sarıp sarmalar, oradan etrafa yayılır. Nice fidanlar, serviler, çınarlar, bir sarmaşık etrafında sarılınca git gide sarmaşık dalları arasında görünmez oluyorsa, aşk sarmaşığı da insan fidanını öyle kaplayıp görünmez kılar, yok eder. Sarmaşığın özelliği, sarıldığı ağacı içten içe kurutması bitirmesi sonunu hazırlamasıdır. Nitekim aşk da insanı sarınca onu içten içe eritip yok eder. Dışta görünen yalnızca aşktır. Ve âşık da çevresini yok eder. Çünkü sarmaşık onu öyle çevrelemiştir, dışarıda olup bitenleri ne duyar ne görür; hatta duymak ve görmekte istemez. Aşka tutulan ağaçta artık bütün buyruklar sarmaşıklar tarafından verilir. Ve âşık herkesi kör; dört yanı duvar sanır (Pala, 2005:22). Görüldüğü gibi aşk; insanı kendisinden çıkıp bir başkasına yöneliyor olması ile insanın en büyük arayışlarından olmuş ve aşk temi hemen bütün eserlerde işlene gelmiştir.

Mağden, “Maduray’da Sabah” adlı iki bentten oluşan kısa şiirinde aşk temi üzerinde durmuştur. Âşık olan insanın içinde kelebekler uçuşur, yüreği heyecandan pır pır eder. Bu durumun âşığı hüznü boğacağını anlayan şâir; âşığa, aşkına karşılık bulamama ihtimaline karşı uyarılarda bulunur. Nitekim şâirin uyarılarına kulak asmayan âşık, aşkına karşılık bulamamıştır ve aşk duygusu yorgunluk hissini de beraberinde getirmiştir:

*Ben sana ağzını açma
Kuşları yutma
Demedim mi?
Kanat çırpırlar içinde
Yorulursun (Maduray’da Sabah, s.15)*

Aşağıdaki dizelerden anlaşılacağı üzere aşkına karşılık bulamayan âşık; hüznü, gamlı ve dertli bir halet-i ruhiye içerisinde bulunduğu için gün doğmadan uyanır. Bu dertli oluşun ve gözleriyle uykuyu buluşturamayışın yegâne sebebi ise âşığın gönlündeki aşk ateşidir. Aşkın ateşinden inleyen âşık, her âşığın yaptığı gibi kendini sebepli sebepsiz üzer. Fakat aşkı için herhangi bir mücadelede bulunmaz. Yine de şâir, âşığın üzüntüden kurtulması için ona teselliler aramaktadır. Âşığın içinde bulunduğu durumdan kurtulmanın yolu olarak da “Tapınakta şarkı dinler/Durulursun” dizesini dillendirmektedir:

*Günden önce uyanılır
Trenlerde
Halka halka büyür gözlerin
Tapınakta şarkı dinler
Durulursun (Maduray’da Sabah, s.15)*

2. Ayrılık

Sevenin sevdiğinden firaklık durumu olan ayrılık, Mağden’in şiirlerinde tezahürünü bulur. Sanatçı, ayrılığın acısını yalnızlık kavramıyla ilintileyerek şiirine yansıtmıştır:

*Adam,
kucağında kese kâğıtlanmış yalnızlığı yürümekte
Yol,
bekâr evinin çingiraklı yoludur. (Adam, s.27)*

Adamın, çiseleyen yağmurda sevdiği; baca gibi gözünde tütmekte, sevdiğine hasreti kat be kat artmaktadır. Sevdasına vurgun olan adamın, sevdasından yüzü solgun ve avare avare dolaşmaktan ayakları yorgun düşmüştür:

*Adam,
çiseleyen yağmurdan hoşnuttur
Sevdiği baca gibi gözünde tütmekte
Ellerinde hasretleri büyütür
Bu yollar bitmeli gecenin birinde*

*Adam,
sevdasına zıpkın gibi vurgundur
Yüzü biraz solgun, ayakları yorgundur
Bütün gün duvara çaldığı sivalar
Kararı donakalır tırnak içinde (Adam, s.27)*

Aşkına, sevdasına özlem duyan adam sonunda kendisini bir düşün içinde bulur. İki âşık için kurulmuş bu düş, kapalı bir evin ve mutlu bir hayatın timsalidir. Bekârlık, aşkı özlemiş bir adam için artık çekilmez bir hâl almıştır. Adamın sevdiğiyle düşlerde birleştiğini aşağıdaki dizelerden anlamaktayız:

Adam,
beyaz perdeleri örtük bir evi düşlemekte
Kadın,
fesleğenlerin ardından yolunu gözlemekte
İçerde, suyuna ekmek banılacak bir aş kaynamaktadır
Adam, şimdi en çok bu düşe inanmaktadır (Adam, s.27)

Şâir için ayrılık demek, gönlünün hüznüyle dolması demektir. Sevgiliyle birlikte olmanın düşünü kuran adamın, bu düşten uyandığında sevgilisinden ayrı olduğu gerçeği ve ayrılığın hüznü boğazına düğüm gibi oturacaktır. Ve yine bekâr evinin yolunu tutacaktır:

Adam,
ceketinin yakasını kaldırmış yürümekte
Yol,
bekâr evinin çingiraklı yoludur
Köpekler sisi havlar geceye
Ayrılık düğüm atar boğazına oturur (Adam, s.27)

Şâir, “El Filan” şiirinde de “ayrılık” teması üzerinde durmuştur. Şiir, şâir tarafından, ayrıldığı kişiye kendisinden haber vermek amacıyla mektup havasında yazılmıştır. Şâir, ilk olarak sağlığının sıhhatinin yerinde olduğundan, daha sonra gün içerisinde neler yaptığından bir mektuba cevap yazarcasına bahsetmiştir:

Benim istasyonlarımda bilinmedik trenler
Bilindik düdüklere çalıyor
Ağaçları kucaklıyorum, saçlarımı tarıyor dallar
Afrikalı bir kadının kolyesini aşırıyorum boynundan
Sonra iyiyim çokça, sağlığım yerinde
Hava durumunu dinliyorum salı sabahları
Perşembe günleri asfalt döküyorum
Günaydın diyorum durduk yerde (El Filan, s.29)

Ayrıldığı kişiyle rastlantı sonucu karşılaşınca eski sevgilisi ağlamaya başlar ve âşık dayanamayıp hoşgörü göstererek onu bağışlar. İyi şeylerden bahsettikten sonra veda vakti gelmiştir. İkisinin de dudaklarından buruk bir “hoşçakal” sözü çıkar. Bu hoşçakal daha sonra beden hareketlerine dökülerek yerini el sallamaya bırakır:

Ama ne rastlantı bir yerde oturuyoruz
Sen ağlıyorsun, ben bağışlıyorum
Eski bir gramofon kadar hoşgörülü
İyi şeylerden söz ediyorum
İçerden birisi saati bağıyor
-Hep birisi vardır, saati bağıyor
Eğri hoşçakallar oynuyor dudaklarımızda
Kıyılarımıza bir dalga çarpıyor,

*Biniyorum beyazlığına
Parmaklarım iki yanına yapışmış
El filan sallıyorum. (El Filan, s.29)*

“Ayrılık” temasının işlendiği bir başka şiiri de “Yedinci Adım” şiiridir. Şâir, bu şiirinde istasyonda şâhit olunan bir ayrılığa vurgu yapmıştır. Kendisini istasyonda unutulmuş kara bavula benzeten âşık, ayrılığın vermiş olduğu hüznle ağladığını dile getirir. Sonra da “Ben istasyonda unutulmuş kara bavul / Gözlerimi ağlıyorum da kimse görmüyor” (Yedinci Adam, s.33) diyerek sitemini dile getirir:

Aynı şiirinde “Mavi en büyük savaşımı veriyor gökyüzünde / Gece denize abanmış içfal ediyor” dizeleriyle barışın rengi olan maviyi kullanan şâir, bu isteğin gerçekleşeceğine olan inançsızlığını da gecenin baskın oluşuyla yani siyah renkle belirtmektedir. Barışın gökyüzünde savaşlar verdiğini fakat siyahın da denizi (maviyi: barışı) kandırmaya çalıştığını aşağıdaki dizelerden anlamak mümkündür:

Âşık, barışı ortadan kaldıran bütün durumlara, geceye yeminli on bininci çocuk olarak kendisini örnek gösterir ve yine kendisini umutları çalınmış zerdali dalına benzetir. Sevgilisini kucaklarken edindiği umut, ayrılıkla tekrar umutsuzluğa dönüşür ve şiir sonlandırılır:

*Ben geceye yeminli onbininci çocuk
Tüm umudu çalınmış zerdali dalı
Altıncı adımda kucaklıyorum seni
Yedinci adımda ayrılıyoruz. (Yedinci Adam, s.33)*

3. Cinsellik

Beşerin varlığını korumak için beslenmesi, nasıl fitrî bir zaruret ise, neslini devam ettirmek için cinsî faaliyette bulunması da öyle bir zarurettir. Bu zaruret, cinsî arzu ve cazibeyi canlandıran şehvet duygusuyla tezahür eder. Beşer, şehvet duygusunu, hayâ duygusunun da tesiriyle öteki duygularından daha ziyade dizginleyip düzenleyerek insanî sınırlar içinde tatmin etme yollarını bulmuştur. Aile, bekâret, namus, zina, nikâh, boşanma, nesep, miras vb. kurum ve kavramlar, bu insanî sınırların neticelerindedir. Bu sınırları görmezlikten gelmek, insanı hayvan derekesine indirir. Buna mukabil cinsiyet vakıasını inkâr ve şehvet hissini öldürmeye çalışmak, insanı melek makamına yükseltmez (Demirci, 1990: 170).

Cinsellik bütün canlıların olduğu gibi insanın da bir realitesi, günlük yaşamının bir parçasıdır. Yasamın içerisinden gelen sanatçı, insanın bu önemli yönünü görmezden gelemez. Bu bakımdan sanatında gerek örtük gerek açık cinsel değinmeler yapmasını yadırgamamak gerekir. Cemal Süreya'nın dediği gibi “hayatta erotik, cinsel hatta müstehcen durumlar oldukça, erotik, cinsel, müstehcen bir edebiyat da olacaktır.” (Yıldırım, 2007: 88). Perihan Mağden de cinsellik teması üzerinde duran önemli şairlerimizden birisidir. Şâir, “Cinnnn” adlı şiirini cinsellik teması üzerine kurmuştur. Şiirinde ensest bir ilişkiden bahsetmektedir. Şâir, şiirde geçen çocuğa, “Risksiz cenabet” söylemiyle sitemde bulunmaktadır. Cünup olan kimse İslâm dinine göre eril ve dişil bedenlerin bir araya gelmesiyle bu duruma kavuşur. Fakat “anne ve çocuk” arasında geçen bir ilişkide cünupluk “sapıklık” derecesinde olduğu için, şâir buradaki hâli bu tamlamayla açıklamış olmalıdır. Bu ensest ilişkinin mimarı bu dizelere göre annedir. Bu sebeple şâir: “Kaç muhallebi kaşıkladı anan, oranda buranda” demektedir. Ayrıca “İlk günah” dizesiyle de Âdem ile Havva olayına telmihte bulunmuştur:

*Kemiklerin eriyerek sallanıyorsun
Danssss pistine*

*Risksiz cenabet
kaç muhallebi kaşıkladı anan
oranda buranda
Ensest!!! Gel muncıkla; aman sakın
üstüne boşaltma
“Annecik” organzeler katkat akmakta
İlk günah! (Cinnnn, s.7)*

Şâir, şirinin son satırlarında ananın çocuğuna sitemini bir kez daha göstermektedir. Çok üzgün olduğunu belirten çocuğa “Yalan!!!” dizesiyle şâir cevap vermektedir. Bu ilişki şiir sonunda belirli bir utanca neden olmuştur. Yine, yaşanan bu ensest ilişkiden dolayı duyulan utanç sebebiyle, şâirin cinleri bile çocuğun yüzüne tükürmüştür. Bu sahne aşağıdaki dizelerde belirtilmiştir:

*Çok üzgünüm.
Yalan!!!
Ama biraz utanarak hatıralarımızdan
Tükürür cinlerimin cümlesi. (Cinnnn, s.7)*

4. Hastalık

Mağden, “Hasta Döşeği” şiirinde hastalık temasını işlemiştir. Şiirin ilk dördlüğünde bir hasta odası tasvir edilmiştir. Üst üste yığılan yastıklara yaslanan bir hasta, ziyarete gelenlerin getirdikleri vazolardaki güller, hastanın enerji toplaması için alınan bal-badem çikolata ve sarı kolonya hasta odasının tasvirini çizmektedir. Özellikle sarı kolonya tamlaması ve hastanın betinin benzinin sararması arasında bir bağlantı kurulmuştur. “Kuytu köşelerde hazin kuyruğu dikilmiş havaya / Yemyeşil, moryeşil bir hayvan gizli” dizeleriyle de Azrail’e bir gönderme yapılmıştır. Odanın bir köşesinde ölümün gizli olduğu havası verilmiştir:

*Odada; bir üst üste dizili mavi yastıklar
Güldeki vazolar, balbadem çikolata, sarı kolonya
Kuytu köşelerde hazin kuyruğu dikilmiş havaya
Yemyeşil, moryeşil bir hayvan gizli (Hasta Döşeği, s.21)*

Aşağıdaki dördlükte odada bir durgunluk olduğu belirtilmiştir. Hastanın torunu tarafından hastaya ait eşyalar anlatılmıştır. Bunlar: hastanın boynundaki ak bir yemeni, kara çadır, baston ve çakıdır:

*Odada telaşa varan bir durgunluk
Bir de sen, boynunda ninemden ak bir yemeni
Ortada konargöçer kara çadırın
Bir oda giysisi, bir baston, Endülüs çakın (Hasta Döşeği, s.21)*

Hastanın odasında sessizlik hâkimdir. Hastanın durumundan dolayı oda ve odanın içindekiler sıkıntı içerisindeyler. Önceden hastanın çok konuşkan olduğu çay fincanı gibi gereksiz şeylerin bile üzerine muhabbet kurarken hasta yatağına düştükten sonra kişilerin adlarını bile duymaya tahammül edemediği şu şekilde dile getirilmiştir:

*Odada bir sessizlik. Odada bir sessizlik
Odada odalıktan gelen bir sıkıntı
Çay fincanını anlatmama bile razıydın önceleri*

Derken söyletmez oldun adımı (Hasta Döşegi, s.21)

Son dörtlükte hastanın ateşinin bir yükselip bir alçaldığı ve hastalığın yerini yavaş yavaş ölüme bıraktığı izlenimi verilmiştir:

*Senden bana, benden sana doğru
Yükselmekte ve alçalmakta derece
Odanın ortasında bir deniz başladı
Odanın gidişine dair bir belirti
(Çayırdı buldum seni. Çayırdı buldum seni.) (Hasta Döşegi, s.21)*

5. Hüzün

Perihan Mağden, “Karantina” şiirinde içinde yaşadığı hüznün portresini çizmiştir. “İçerde biyerlerde biri beni özleyiyor” dizesinde, özlenmiş olmanın hissiyle şâiri bir hüznün sarar. Tabii yaprakların sarardığı eylül (sonbahar) ayı hüznün mevsimi olarak bilinir. Şâir “Ve sararır hazan yaprakları Maçınli prenses öldürüldü beri” dizesiyle hüsn-i talil sanatına başvurmuş ve hüznünü dile getirmiştir:

*İçerde biyerlerde biri beni özleyiyor. Dehlizlere dair bir
Sıkıntı içimde. Sittin seneden beri sevmez miydin Çinlileri.
Ve sararır hazan yaprakları Maçınli prenses öldürüldü
beri. (Karantina, s. 41)*

Şâir, ayrılık hüznüne sebep olan hapishane yolculuğunun sahnesine çıkmıştır. Gidişini soylulukla nitelendiren sanatçı, yanına sadece diş fırçası ve kitap almıştır. Ayrılıklara sebep olan gardan, jandarmanın refakatinde; kara bir trenle hüznün yolculuğu başlamıştır. “Kara gözlü jandarma”, “kara tren”, “acı gar” gibi sözcükler hüznün birer delili olarak şiire yerleştirilmiştir:

*Soylu bir gidiş bu benimkisi
İnce bir diş fırçası
mavi kaplı bir kitap
Kara gözlü bir jandarma refakatinde ayrılıyorum
Günün en kara treniyle
acı ebesi gardan. (Karantina, s. 41)*

Şâir, hüznülenmemek için garlara dair bir şeylerin yazılmasını istemez. Tren kelimesine ve kara rengine karşı da tavrı benzerdir. Çünkü bunlar şâirin ayrılık hüznünü hissetmesine neden olan sebepleridir. Şâir, bu hüznü yaşamamak için, karşı tarafın sudan selden şeyler üzerine yazmasını ister:

*Garlara dair bişey yazma. Karaya, trene ve garlara
dair. Turşu suyunu ne kadar sevdiğini yaz örneğin,
Ya da turşu suyunu ne kadar sevmediğini. (Karantina, s. 41)*

Şâir, “İçimde seni tutturan, ille tutturan bir yer” dizesiyle özleminin teselli bulmadığından şikâyet eder. Bu özlem, şâirin git gide artan hüznün atmosferine girmesine sebep olur. Oysa şâir sevdiğiyle birlikte yürümenin hayalini kurarak bir nebze de olsa hüznün hissinden kurtulmak ister:

*İçimde seni tutturan, ille tutturan bir yer. Dokunsan
yalnızca. Birlikte yürüse. Avucumdaki leylakları saysan.
Çizikleri saysan birer birer. (Karantina, s. 41)*

Şâir, acıya dair şiirlerin yazılmaması gerektiğini, eğer bu şiirler yazılırsa yanık yüreklerin kâğıda aksedip hüzne sebep olacağını söyler ve şiiri sonlandırır:

*Hem nasıl yazılır acıya dair şiirler?
Yanar yürek, tüter kâğıdın akına (Karantina, s. 41)*

Şâir, “Kuşlar” adlı tek dörtlükten oluşan kısa şiirinde “hüzün” temasını somutlaştırarak vurgulamaya çalışmıştır. Bazı şeylerin görüldüğü gibi olmadığını ifade etmek için kuşlar üzerinden yola çıkar. Kuşların kendisini kandırdığını düşünen şâir, ötüşlerinden baharın geldiği hissine kapılmaktadır. Pencereyi açtığında, sokakların kış olduğunu görünce yaşadığı hüznü aşağıdaki dizelerle resmetmektedir:

*Kandırmaca taşları bu kuşlar
Akıllarına geldikçe baharı ötüyorlar
Sabah pencereyi açtım
Sokaklar kış, kuşlar bahar (Kuşlar, s.45)*

6. İhanet

Kitaptaki “Gece” şiirinde “İhanet” teması belirgin biçimde öne çıkar. Sevdiği adamın bir başka kadınla birlikte olduğunu öğrenen kadın, kendisine bunları yaşattığı için sevdiği adamı gaddar olmakla, kendisini -uçurumun kenarından itilmişlik- duygusuna itmekle suçlar. Kadın sevdiği adamı evden aşağı inişindeki puşlukla hatırlar:

*Bir yezitlik var gazoz içişinde
Beni minareden itişinde bir itlik
Bir puşluk var aşağı inişinde
Yine o karıya gitmişsin (Gece, s. 39)*

Bütünüyle ihanet teması üzerine kurulan bu şiirde ihanete uğrayan kadının öfkeye kapıldığı görülür. İhanet duygusuyla baş edemeyen kadın yorgundur, çaresizdir ve kocasının gitmesine izin verir:

*Kilisede piriñ
sıkılğan paskalya yumurtaları
ve inan,
çok yorgunum bu gece
sen
gidebilirsin (Gece, s. 39)*

Kocasının ezik kalmasını istemeyen kadın, kendisinin Hatcânımız kadar cefakâr biri olduğunu belirterek kocasına duyduğu öfkeyi bastırır ve kocasının içeri girmesini ister. İhaneti sindirememiştir, kırgındır, üzgündür fakat o bir Anadolu kadınıdır ve kocasını affeder:

*Ders kitapları gibi durma köşelerde
Ben,
hatcânımız kadar cefakâr
Buruşuk,
bumburuşuk
Üsküdar’da düşen mendil*

*Ziftpekmezi
Karaboncuk.
İçeri,
girebilirsin. (Gece, s. 39)*

7. Kaçıp Kurtulma İsteği

Gilles Deleuze ve Claire Parnet, İngiliz-Amerikan edebiyatının üstünlüğünden söz ettikleri yazılarında, Lawrence'a göre "edebiyatın en üstün nesnesi"nin "gitmek, gitmek, kaçıp kurtulmak... Ufuku geçmek, başka bir hayata girmek" olduğunu söylerler. Eylemlerini terk etmek anlamına gelmeyen ve "hayaliliğin tam tersi" olan bu kaçış, "çizgiler ve bütün bir haritacılık yapmak"tır. "Gitmek, kaçıp kurtulmak, bir çizgi çizmektir" ve "yalnızca kırık uzun bir çizgiyle dünyalar bulunabilir. "Kaçış çizgisi"yle ilgili en büyük ve belki de tek yanlılık, onun "yasamdan kaçışı içerdiğini sanmak olacaktır; düşgücünde veya sanatta kaçış." Tam tersine, kaçmak "gerçek üretmek, yaşamı yaratmak, kendine bir mücadele silahı bulmaktır (Deleuze, 1990: 59).

Kaçıp kurtulma isteği çok eski zamanlardan beri kendisini edebiyatımızda ve tabii eserlerimizde göstermiştir. Mağden, "Kaçtığım İyi Aile Evleridir" şiirini "Kaçıp Kurtulma İsteği" teması üzerine kurmuştur. Kendisini kahve fincanındaki okyanuslardaki yitik gemiye benzeten sanatçı, içinde bulunduğu durumdan tek başına kaçıp kurtulma isteği baş gösterir. Burada; varlığını kuşatan, ruhunu sıkı bir mekândan kaçma temi imlenmiştir. Şiirdeki kaçıp kurtulma isteği bir macera girişimini andırır:

*Kahve fincanındaki okyanuslarda yitik gemiyim
Sancak direğinde ölü bir kedinin sırttan gözleri
Ahçıbaşı, tayfa, kaptan; korkarım tek yolcu benim
Seyir defterimde uğramam gereken limanlar
-Hoşçakal artık gitmeliyim. (Kaçtığım İyi Aile Evleridir, s.23)*

İçinde bulunduğu durumdan hoşnutsuz olan sanatçıyı, doğal olanın büyük, ezici ve davetkâr gücü kendisine çeker. Şâir, kendini iyi aile evlerinden birinde bulur. Yine şâir, kendisine gösterilen misafirperverlik karşısında duygularını şu şekilde ifade eder:

*Beynimde çamaşır iplerinin mandallanmış ağırlığı
Kaçtığım iyi aile evleridir.
Beyaz masa örtülerinde gülüyor lekeler
Bilmem kaçınıcı çorbanın boğan sıcaklığı
-Elinize sağlık, çok lezzetli (Kaçtığım İyi Aile Evleridir, s.23)*

"Trenle kaçıyorum hiç gitmediğim Hong Kong'tan" dizesinden şâirin bir düş gezgini olduğunu çıkarabiliriz. Kendi iç dünyasını düş gücüyle keşfe çıkan şâir için, çok uzun sürmeyen bu keşfin "Yarım kaldı mutluluk tablosu" (Kaçtığım İyi Aile Evleridir, Dünya İşleri, s.23) dizesiyle büyüü bozulmuştur.

8. Mevsim

Mağden; "Kabuk Değiştirme Mevsimi" adlı şiirin hem başlığında hem de ilk ve son dizesinde tekrar edilen "Kabuk değiştirme mevsimi" tamlamasıyla tabiatın uykuya dalışını ve sonrasında yeniden uyanışını vurgulamak ister:

Mevsim kabuk değiştirme mevsimiydi yılanın

Çatır çatır çatlamahtaydı karnı (Kabuk Değiştirme Mevsimi, s. 13)

Yukarıdaki dizelerde örtük bir şekilde yaz mevsiminin konu alındığı söylenebilir. Çünkü şiirin ilk dizesinde, “Mevsim, kabuk değiştirme mevsimiydi yılanın” cümlesiyle; yılanların en çok kabuk değiştirdiği ay yani yaz mevsiminin en sıcak ayı olan ağustos ayı kastedilmektedir. Çok sıcak geçen bu ayda yılanlar için uygun kabuk değiştirme olanağı sunulur. Ağustos, o kadar sıcaktır ki, yılanlar kabuk değiştirirken karınları çatır çatır çatlamahtadır. Ayrıca kabuk değiştiren yılanın yeni ve parlak derisi ile derisi parlak altından olan Parvati [Hint Tanrıçası] ile de benzerlik ilişkisi kurulmuştur.

Şiirde gizli tutulan ve “üstelik oralara kış da gelmezdi” dizesiyle kastedilen mekânın sıcak bir yer olduğu anlaşılıyor. Üstelik bu mekân öyle bir sıcaktır ki, ibadet için mabette bulunanlar ayaklarını soğuktan korumak adına herhangi bir önlem almadıklarını belirtirler. Biz bunu, “Çıplakayak mabedindeki kutsal maymun” dizesinden çıkarmaktayız.

Şiirin son bölümünde mevsimlerin değişim sürecine girdiğini görmekteyiz. Yukarıda ifade ettiğimiz gibi bu değişim süreci bir yok oluşun değil yeniden doğuşun başlangıcıdır. Bunu “Ve yılan yılan olalı geçen beş bin mevsim / Böyle kıyamet görmedi / Zaten mevsim, kabuk değiştirme mevsimi” dizelerinden çıkarmaktayız.

9. Mutluluk

Mağden, “Balerin” adlı şiirinde “mutluluk” temasını işlemiştir. Şâir için mutluluğun kaynağı gerçeklerin mükemmel bir elmas gibi önümüze düşmemesidir. Gerçeklerin gün yüzüne çıkmaması şâiri mutlu kılmaktadır:

*Şşşşt banalleşme
Mükemmel bir elmas gibi
düşmedikçe gerçekler
önümüze
“Mutluluktan dans edelim” (Balerin, s.11)*

Şâir, mutlu olmak için uyumlu olmanın gerekliliğini vurgular. Şâir, balerinin etekleri gibi mutluluktan esrarlı bir şekilde uçuşurken hayatın güzelleştiğini de şu dizeleriyle vurgulamaktadır:

*Pşşşt sinsene
Uymalı adımların
Benimkine
Uçuşurken ben esrarlı
“Hayat ne Güzel” (Balerin, s.11)*

10. Sevgi – Sevgisizlik

Perihan Mağden’in “Formika” adlı şiirinde “nesne sevgisi” önemli bir yer tutar. Formikanın fonksiyonelliği şâirin dünyasındaki temel belirleyicidir. Geçmişini unutmak isteyen şâir, tahta masanın fonksiyonelliğini eleştirir. Şâir, tahta masanın geçmişin izini taşıyacağını fakat formika örtüdeki izi, bulaşık deterjanı yardımıyla süngerin çıkarabileceğini vurgular. Geçmişini unutmak isteyen şâir de formika örtüyü tahta masaya tercih edecektir:

*Bu tahta masa çok bana
Yaşamlar dökülünce izz kalır.*

*Nasıl bulaşır ketene günün kiri
Polyesterden biçmeli giysilerimi
Geçmiş maketlerini yakan
Midesi sıkça bunalan biri için
Fazla iyi, fazla iyi: kadife
Sünger olsun. Bulaşık deterjanıyla çıksın. (Formika, s.1.)*

Şâir, formika örtünün üzerindeki lekenin dağılmasını yüzüzlük olarak adlandırmış ve lekeyi kişileştirmiştir. “Yayıldıkça yayılır evinize / Hayatınızı sarmaşık gibi kaplar” dizeleriyle mübalağa yaparak dağılan lekeyi ifade etmektedir. Şâir, misafirlerin formika örtünün üzerinde oluşturdukları leke yetmezmiş gibi bir de örtüyü yakmalarının, kendisini yürekte yaraladığını dile getirir. Böylece formika örtüye duyulan sevgiyi görmemiz mümkün hale gelir:

*Leke, nasıl genişler yüzüzsüzce
Davetiniz yokken gelir,
Yayıldıkça yayılır evinize
Hayatınızı sarmaşık gibi kaplar
Konuklar örtülerinizi yakar
Bunca sıkıntı duyduğunuz bu yerde,
Yalnızca bu, sizi yaralar. (Formika, s.1)*

“Sevgili örtüm! Onlar değil, sen önemlisin.” dizesiyle formika örtüsüne seslenen şâir, eve gelen misafirlerin değil formika örtüsünün önemine dikkat çeker. Beyaz örtülerin kiri tutmaya meyilli olduklarını söyleyen şâir, en adisinden de olsa koyu renk formika örtülerin fonksiyonelliğini beyaz örtü ve kumaşın iyisine tercih etmektedir:

*“Sevgili örtüm! Onlar değil, sen önemlisin.”
Kalemler yok olur taksitler uzar.
Kumaşın hası, uymaz bana.
Beyazlar dünden temayüllü, tutmaya
Koyu renk olsun ve en adisinden
Bu denli iptalken ve kaplama. (Formika, s.1)*

Şâir, misafirlerin belli bir saatten sonra evlerine döndüklerini belirtir ve formika örtüsüyle baş başa kaldıklarını söyler. Buradan nesnelere kalıcı, insanların geçiciliği sonucunu çıkarmak mümkündür. Ayrıca “bana benziyor” sözüyle de formikada bir hissîlik bulan şâir, kendisiyle formika örtü arasında bir ilgi kurmuştur. Şiirin son iki dizesinde şâir; tahta masada geçmişe dair izlerin bulunacağını, formikadaki izlerin silinip gideceğini vurgular ve şiirine son verir:

*Dönüyorlar onlar
hep aynı teranelerle, evlerine
Formika benimle kalıyor, bana benziyor
60’larda başladıysak bu yüzden.
Bir insanın maliyeti tahtada kalır,
Formikadan silinir gider. (Formika, s.1)*

Perihan Mağden, “Sana Be Anam” şiirini “Anne Sevgisi” teması üzerine kurmuştur. Şâir, annesinin gözlerini şiirinin ilk dizesinde Topkapı Çarşısı’na benzetmiştir. Annesinin gözlerinin içine baktığında kendisinin, annesinin gözlerinde kalabalıklaştığını ifade eder. Topkapı

Çarşısı'nın kalabalık olmasıyla annesinin çok şey görüp geçirmiş bir kadın olması arasında bağ kurmuş, annesinin gözlerindeki yaşanmışlığı görünce afallamış ve bunu şöyle dile getirmiştir:

*Gözlerin Topkapı çarşısı gibi be anam
İçine girince bi kalabalıklaşıyorum
İte kakıla varıyorum orta yerine
Alacasına bulacasına afallıyorum (Sana Be Anam, s.35)*

Şiirlerde ve öbür sanatsal türlerde “anne”; genellikle sevgi, sıcaklık, güven, şefkat gibi duygusal çağrışımlarla yer bulan bir sözcüktür. Şâir, annesi kendisine seslendiğinde kendisini yeni doğmuş bir bebek gibi hissettiğini söyler. Yine şâir, annesinin dokunuşuyla kendisinde oluşan sıcaklığı, kendisini “sıcak basmış kıylılara” benzeterek ifade etmeye çalışır.

*Adımı söyleyişin var ya be anam
Anamdan yeni doğmuş gibi oluyorum
Bi yerin değince bi yerlerime
Sıcak basmış kıylılara dönüyorum (Sana Be Anam, s.35)*

“Sana Be Anam” şiirinde “anne” olumsuz bir özellik barındırmaz. Aşağıdaki kıtada çocuğu kötü söz söylediğinde annenin çocuğuna ağzını toplaması gerektiğini söylemesi buna bir örnektir. Çocuk annesinin bir tek uyarısıyla toparlandığını ve hemen düzgün bir insana dönüşüverdiğini dile getirir. Bir sonraki kıtada çocuk kötü bir şey yaptığında annenin evladının sadece gözlerine bakarak bu kötü durumu ortadan kaldırması; çocuğun “bıçağı böğrüne yemek, yüreği zonk zonk atmak ve mayın yemiş balıklar gibi dolanmak” deyişleriyle ifade edilir. Hatta çocuk annesinin istemesi durumunda “barbut” [Ortaya para konup, konulan parayla zar atılarak oynanan bir kumar oyunu] gibi kumar alışkanlıklarını terk ettiğini bir aşağıdaki dörtlüklerde şöyle belirtmektedir:

*Ağzını topla – deyişin var ya anam
Süt dökmüş çomarlara dönüyorum
On dakika sürüyor sürmesine ya
İcabında bey kesilip edep saçıyorum*

*Gözünü gözüme damlatışın yok mu be anam
Böğrüme böğrüme bıçaklanıyorum
Yüreğim zonk zonk atıyor kafamda
Mayın yemiş balıklar gibi dolanıyorum*

*Tophane'ye bile takılmam be anam
Yeter ki yüreğini gerip sen iste
Barbut atmayıveririm kancık ikindilerde
Ellerini avucumdan yere tükürme (Sana Be Anam, s.35)*

Şâir, şiirin sonlarında anneye olumsuzlukları ortadan kaldırıcı bir rol yükler. Annenin sadece kendi çocuğunun geleceğini etkilemediğini, aynı zamanda toplumdan da sorumlu olduğunu işaret ederek, çocukluktan yaşlılık çağına kadar toplumun bir parçası olan bireyde etki gücü olduğunu vurgular.

Şair, “Bütün Anneler 1 Melektir” şiirini bir evladın annesinden göremediği “sevgi” üzerine yazmıştır. Bu şiirde evlat, annesinden göremediği sevginin sitemini etmektedir. Evlat,

ilk dörtlükte annesinin ilgisizliğinden Őikyetdir. Anne, ilgisini arsa alım satımı, parlak taşlar, fen işleri gibi başka Őeylere yöneltilmektedir. Evlat, bu ilginin kendisine yneltilmediği için sitemkr ve annesinin başka alanlara kayan ilgi sözlerinin kendisinin ciğerlerini delik deşik eden demir levyyeye benzeterek duygularını Şöyle ifade etmektedir:

Hemen, cevaplıyorum (bir kerede ve en doğru)

• *Sahra'nın metrekaresi katan gider?*

• *Taşlardan hangisi daha parlak?*

• *Fen İşleri Amiri'nin telefon no'su?*

Sözlerin, ciğerlerimde dönen demir levyye. (Bütün Anneler 1 Melektir, s.57)

Annenin ilgisizliği aşağıdaki dizelerde de devam etmektedir. Bu dizelerde evladın annesine seslendiğini görmekteyiz. Evlat, annesinin ilgisizliğinden kendisinin yıkılmadığını, ayakta durmaya devam ettiğini belirtir. Fakat annesinin ilgisizliği kendisinin içini lime lime kıymıŐtır. "Kollarımı amasan da olur," dizesi annesinin hiçbir zaman kendisini kucaklamadığının, kendisine sevgi ve Şefkat göstermediğinin altını çizmek için yazılmıştır. "armıhımı her mevsim boyatmam yeter." dizesiyle evlat, Hz. İsa'nın çarmıha gerilmesine telmihte bulunmakta, annesine bir kerecik olsun sarılabilmek için çarmıha gerilmeyi bile göze almakta ve bunu her mevsim umut etmektedir:

Sen, önünde çekilmemiŐ kıymaları merak etme

Makinen bağırsaklarımı kıyacaktır en incesinden

Kollarımı amasan da olur,

armıhımı her mevsim boyatmam yeter. (Bütün Anneler 1 Melektir, s.57)

Evlat, annesiyle konuŐabilmek için annesinin ilgi duyduğu alanlardan söz etmeye razıdır. Annesiyle yaptığı konuŐmanın konusu: arsa satıŐları ve yeni alınan arsanın açılıŐ merasimidir. Anne, arsanın açılıŐ merasiminde çocuğun kullandığı kan ŐiŐelerden birini elinden düŐürür fakat açılıŐtan dolayı bunu umursamadığı, evladın da bu aldırıŐsızlıđıa "Yenisini çekersin olur biter." dizesiyle cevap verdiği görülmektedir.

Hadi ığlık çığlığa konuŐalım:

Orayı mı satmalı, burayı?

Kurdele arsanın orman kadastrosu

Aa, kan ŐiŐemi düŐürdün elinden

Yenisini çekersin olur biter. (Bütün Anneler 1 Melektir, s.57)

Anne; hasta, çaresiz ve kendisini yalnız hissettiği için ağlamaktadır. Evlat, annesinin bu ağlamalarını timsah gözyaŐlarına benzetir. Annesinin ilgisizliğini belirtmek için; annesinden küçükken kendisinin örmeye tenezzül bile etmediği battaniyeyi Ődđnde kendisinin üzerine örtmesini istemektedir. Battaniyenin kendisini sıcak tutması gerekirken annesinin sevgisizliği yüzünden battaniyenin ısırđan otları gibi kendisine battığını Şöyle dile getirir:

GzyaŐların timsah diŐilerinden

Çok hasta, çaresiz ve yalnızsın – anlıyorum

stme rdrdğn o battaniyeyi rt Őrsem

Hani en ısırđan otlarından olanı. (Bütün Anneler 1 Melektir, s.57)

Son iki bentte evladın annesine duyduğu sevginin ağır bastığını görmekteyiz. Artık annesine sitem etmekten vazgeçmekte ve ona hak vermektedir. Annesinin bu ilgisizliğini haklı bularak, annesinin acılarının büyüklüğünü anlatmak için "Devede kulak tüm acılar seninkinin

yanında” dizesi evladın ağzından dökülmektedir. Bir bakıma annesinin ilgisizliğini çektiği acılara bağlamaktadır. Annesinin acılarının büyüklüğünü mübalağa yaparak bize aktarmaya devam etmektedir. Annesine kıyasla Bağdat’ın en acılı kadınının bile mutlulukla gürül gürül akmakta olduğu aşağıdaki dizelerde belirtilmektedir:

*Bu kadarı senin en tabii hakkın
Devede kulak tüm acılar senin yanında
Bağdat’ın en bedbaht kadını,
Mutluluk dereleriyle şarlıyor sana kıyasla. (Bütün Anneler 1 Melektir, s.57)*

Evlat, annesiyle ilgili içindeki tüm hesapları tamamladığını belirterek, annesinden kendisinin değişkenliğine, ettiği sitemlere aldırış etmemesini istemektedir. Annesinin sevgisizliğinden yakınan evlat, hep söylediği “Bütün anneler 1 melektir” ifadesiyle de annesine duyduğu sevginin büyüklüğünü anlatmaktadır. Hatta sadece kendi annesinin değil dünyadaki bütün annelerin sevgiye layık olduğunu da anlatmak istemektedir:

*İstediğin tüm hesapları tamamlıyorum
Bu balinanın karnında âşık az, gözlerim acıyor biraz
Sen benim hercailiklerime aldırış etme
Hep söylüyorum hep söylüyorum:
Bütün anneler 1 melektir. (Bütün Anneler 1 Melektir, s.57)*

“Babasız Kızlar Balosu” şiirinde sevgisizlik temi konu alınmıştır. Bu şiirde bir balo tertip edilmiştir. Şiirin giriş kısmında bu baloya girebilmek için şart koşulmuştur. “Bu davette topuğunuzun ya da kanadınızın biri kırık olmalı” ifadesiyle şiirin başlığından da anlaşılacağı üzere baba sevgisinden mahrum kalan kızlar kastedilmiştir. Yani baloya girebilmenin ilk şartı verilmiştir. Eğer bu şart yerine getirilemiyorsa baloya girebilmek için ikinci bir fırsat daha sunulmuştur. Bu fırsat: “Kırık ön dişler ya da değişik ciğerlerle de katılabilirler” ifadesidir:

*Bu davette topuğunuzun ya da kanadınızın
biri kırık olmalı
bu şartı yerine getiremeyenler
kırık ön dişler ya da değişik ciğerlerle de
katılabilirler” (Babasız Kızlar Balosu, s.61)*

Baba sevgisinden mahrum kalan kızlar, babalarını olumsuz bir figür olarak göstermişlerdir. Çirkin ve zır deli oldukları için babalarının kendilerini sevmediklerini ifade eden bu kızlar, babaları tarafından kalplerinin kırılışına alışık olduklarını dile getirmişlerdir. Babalarının yeşil gözlerini zehirli yosunlara benzeterek kendilerine karşı soğuk ve hissiz oluşlarının siteminde bulunmuşlardır:

*Uzun hazırlıklardan geçtik biz
Uzakdiyarlara uçtuk: başka çaremiz yoktu
Babasız kızlar korosu:
Babamız bizi sevmedi
Çirkiniz! Çirkiniz!
Zır deliyiz. Güzeller güzeli şüphe
kır kalbimi, alışığım ben
Yeşil gözleri babamın: gözleri zehirli yosundandır*

*İnce ince proje dokur, gürcü soğuk ve mağrur
Babamı hiç görmedim – ki onca yıldır (Babasız Kızlar Balosu, s.61)*

Şiirin arasına balo kuralları niteliğinde cümleler sıkıştırılmıştır. Bu kurala göre; “Bu baloya davetli kızlar / babalarının cenazesinde bulunmayacaklar” (Babasız Kızlar Balosu, s.61).

Bu dizelerden sonra şiirin arasına yerleştirilen bir başka balo kuralı niteliğinde cümleye yer verilmiştir. Türk toplumunda baba, katı kuralcı bir özne olarak bilinmiştir. Eğer bu kızlar babasız olmasalardı “Balomuz gece yarısını geçe başlayıp canımız isteyince biter” (Babasız Kızlar Balosu, s.63) dizesini “Balomuz gece yarısını geçe başlayıp babamız isteyince biter” şeklinde görmek daha uygun olacaktır. Baba figürünün eksikliğini yaşayan kızlara erkekler, kötülük yapmakta sınırsız ve aşk konusunda güvenilmez buldukları gerekçeleriyle onları sevme girişiminde bulunmamışlardır:

*Niye seveyim seni
Babalarının terk ettiği kızlar, kötülüklerinde cömert
aşklarında hain ve güvenilmezdirler (Babasız Kızlar Balosu, s.61)*

Şiirin devamında kendilerini kötü kadınlar olarak ifade eden kızlar, kötü kadın olmalarını babalarının kendilerini sevmemelerine bağlamışlardır. En iyi bildiklerinin kaçmak olduğunu dillendiren bu kızlar sevgililerine seslenmişler ve “Sıkıysa bak gözlerime” dizesiyle sevgililerini tehdit etmişlerdir. Babalarından göremedikleri sevgi yüzünden sevgililerini taş a çevirip mum gibi eritme uyarısında bulunmuşlardır. Çocukluklarında baba sevgisinden mahrum kalmalarından dolayı edindikleri acı deneyimlerin kendilerine güç kattıklarını ifade ederek sevgililerinden kaynaklanan kötü durumları anında unutabildiklerinin altını çizmişlerdir.

*Babasız kızlar korusu:
Babamız bizi sevmeydi
Öyle bir şey koştuk ki içimizde
Bütün kötü kadınlar bizden sorulur
Kaçmayı biliriz biz en iyi
Ey cesur! Ey Sevgili! Sıkıysa bak gözlerime
taşa çeviririm seni, mum gibi eritirim
Çocukluk acıları pazılarımdır benim
Ah ben ne güçlü, ne unutkanım bilemezsin. (Babasız Kızlar Balosu, s.63)*

Tehlikenin sularında yüzmek varken babalarının arabasında dolanmayı tercih etmeyen bu kızlar hep bir ağızdan etrafındakilere seslenmişlerdir. Çirkin olduklarını her fırsatta dile getiren bu kızlar, küfredip kavga çıkarmada üstlerine başka birilerini tanımamışlar ve herkesin hakkından gelmeyi borç bilmişlerdir. Küçüklükten beri yaralarına şap dökerek yaralarını daha da acıttıklarını, baba sevgisi görmedikleri için bir bağlılığın oluşmaması sebebiyle de göçebe yaşam sürdürdükleri ve girdikleri ortamı talan edip oradan tüydüklerini sırasıyla beyan etmişlerdir. Hayatı baskın yeri olarak görüp hayatın kendisine baskın yaptıklarını, kendilerine yaklaşanları yakıp hiç üzülmeden de keyiflerine baktıklarını dillendirmişlerdir:

*Kandırdur arabalarıyla dolanmayız biz
cam kırıklarında dans etmek varken
Babasız kızlar korusu:
Küfredip kavga çıkarırız*

*Çirkiniz! Çirkiniz! Çirkiniz!
Babamız bizi sevmeyi
Cümlelerinize hakından getiriz
Yaralarımıza şap dökerek büyüttük kendimizi
Göçebeyiz; talan eder tüyeriz
Hayat, baskınımıza maruz bir davet yeridir
Arka kapıları tekmeler içeri gireriz
Yaklaşma yakarım, dumanını üflediğim gibi
keyfime bakarım (Babasız Kızlar Balosu, s.63)*

Şiir, baba sevgisi gören kızlara seslenilerek bitirilmiştir. Babasız kızlar, “Hayat, baskınımıza maruz bir davet yeridir, Arka kapıları tekmeler içeri gireriz” dizeleriyle hayatı baskın yeri olarak görmüşler, hayatın kendisine, arka kapıdan tekmelerle paldır küldür baskın yapmışlardır. Oysa baba sevgisini tadan kızlar; bir hanımefendi gibi hayata ön kapıdan ve sırayla giriş yapmışlardır. Babasız kızlar tarafından “Babanız sizi sevdi de ne oldu?” ifadesi kullanılarak, baba sevgisi gören kızlara şöyle ithamda bulunulmuştur:

*Ön kapıdan ve sırayla
buyrun kibar hanımlar beyler
Babanız sizi sevdi de ne oldu?
Korkak, kör ve bok gibisiniz. (Babasız Kızlar Balosu, s.63)*

“Meleğin Uyanışı” adlı şiir “sevgi” teması üzerine kurulmuştur. Şiirde annenin yavrusuna olan sevgisi için doğum esnasında katlanmak zorunda kaldığı acılar konu alınmıştır. Doğum vakti geciken bebeğine seslenen anne, hemen ardından doğum sancularına maruz kalmış yine de bu acıya katlandığını ve acısını kimseye belli etmemeye çalıştığını şöyle ifade etmiştir:

*Gecikmişsin.
Seni تنها bir limanda bekletmeyecekler
Bir sancı makinesine teğelliyor
Ağrılar, yamaçlarımda dört nala
Gıkım çıkmadan kıvranyorum (Meleğin Uyanışı, s.67)*

Bebeğini daha karnında tutmak isteyen anne, doktorların ameliyat ile bebeğini almalarına izin vermez. “Tünellerimden geç de gel, / Oralar ve her yerim senin.” dizeleriyle bebeğinin normal yollardan dünyaya gelmesini ister ve her yerinin sadece bebeğine ait olduğunu vurgulamaya çalışır:

*Seni daha içimde tutmak isterdim
Tırnakların uzamış, kandırıyorlar
Kesip çıkarmalarına izin vermiyorum
Tünellerimden geç de gel,
Oralar ve her yerim senin. (Meleğin Uyanışı, s.67)*

Doğum sancularının azalması için anneye nefes egzersizleri yaptırılır. Fakat annenin acıları azalmaz. Doğum için gerekli olan “itme”, yaşattığı acıyla birlikte şair tarafından aşağıdaki dizelerde anlatılmaya çalışılmıştır:

*Bir acı fıskiyesinde dönüyorum
Beyaz yeşil bir çember onlar:*

*Nefesini tut ver, çek çeneni
İt dur, başını kaldır – demir
Saate bakıyorum, orası benim. (Meleğin Uyanışı, s.67)*

Doğum anı yaklaştığında anne uyuşturulur. “Ağzıma bir plastik dayadılar” dizesi, annenin bayıltıldığını ve artık doğumun gerçekleşmesinin çok yakın olduğunu bize resmeder. Bebeğin plasentayla birlikte çıkışı, “gümüş kan gölleri” tamlamasıyla betimlenmiştir. Annenin bayılmadan önce hafızasından geçirdiği “İçimdeydin, sensin, seni göreceğim” sözleri bebeğine olan sevgisinin ve özleminin bir göstergesidir:

*Ağzıma bir plastik dayadılar
Elinizi çekin ağzımdan
Gümüş kan göllerinden çıkıyorsun
İçimdeydin, sensin, seni göreceğim
Bayılttular. (Meleğin Uyanışı, s.69)*

Doğum yapan kadınların başına takılan bir taçla ayılan anne, koynuna konulan bebeğini emzireceği için adeta yerinde duramamaktadır. Anne; anne olmanın, yavrusuna kavuşmanın özlemiyle, vereceği ilk sevgi sütünün heyecanını yaşamaktadır:

*Som inattan bir taç parlıyor başımda
Duramıyorum susamıyorum
Hiç bilmediğim derinlerimden çıkıp
Koynuma kondun
Memelerim senin çeşmen. (Meleğin Uyanışı, s.69)*

Annenin kucığına bırakılan çocuğu “pembe” olarak ifade etmesi, yeni doğan çocukların “pembe ve toplu” olarak adlandırılmasından ya da bebeğin “kız” olmasından ileri geliyor olabilir. Bu nedenle şâir, annenin bebeğini “parlak pembe bir düğmesin” olarak anlatmasına neden olmuştur. Yine aşağıdaki dizelerde anne ve bebeğin ilk göz göze gelişi resmedilir. Bu dizelerde uhrevî bir hava teneffüs ederiz. “İkimizin de bildiği bir büyük sırrımız var” cümlesi, anne ve bebek arasındaki ilahî bağlılığı simgelemektedir:

*Parlak pembe bir düğmesin, bana geldin
İkimizin de unuttuğu bir büyük
Sırrımız var
Göz göze geldikçe hatırlar gibi olacağız
Bildiğimizi bileceğiz, o kadar. (Meleğin Uyanışı, s.69)*

11. Sıkıntı ve Bunalım

“Şiirlerimde çok ağır bir sıkıntı var. Ama belki de edebiyat anca öyle çıkıyor” (Günüşen, 2001: 5) diyen sanatçı “Hidrellez Gülleri” şiirinde “Sıkıntı ve Bunalım” temasını işlemiştir. Sıkıntı ve bunalımlarından kurtulmak isteyen şair, “Hidrellez” kültüründen yararlanmıştır. Hidrellez bahar bayramı niteliğinde kutlanan mevsimlik bayramlarımızdandır. Türk kültürü içinde canlılığını koruyan geleneklerden biri de “Hidrellez”dir. Hidrellez geleneği, bir bayram olarak bütün Türk milletinin topluca katıldığı, kutladığı, birtakım töreleri yerine getirdiği bir bahar bayramıdır. Bu tarih kışın bitişi yazın başlangıcı, yılbaşı olarak kabul edilir. Rûz-ı Hızır (Hızır’ın günü) olarak adlandırılan Hidrellez günü, Hızır ve İlyas sözcükleri birleşerek halk ağzında Hidrellez şeklini almıştır. Hidrellez adetleri ve inanışlarına göre; Hidrellez gecesi bir gülfidanının dibine dilekler adanır, dilekler şekillerle belirlenir. Ev istenirse topraktan,

kiremitten ev, bebek istenirse bebek, para istenirse gül dibine gümüş para konur. Dileklerin gerçekleşmesi için Hidrellez uğuruna içtenlikle inanmak gerekir. İnanmayanların dilekleri gerçekleşmez (Artun, 1990: 1-23).

Şâir, içinde yaşadığı sıkıntı ve bunalımdan çıkmak ister. Şiirde, “Gitmek” fiilinin defalarca kullanılması şâirin yaşadığı bunalımdan çıkmak isteğinin bir belirtisidir. Ayrıca “Hıdır baba. Var mı baba. / Herkesi yalnız ko da. Al götür. Nereye. Gül ağacının dibine.” dizeleriyle şâir, Hıdır (Hızır Peygamber) babadan kendisini bir gül ağacının dibine götürmesini ister. Gülfidanının dibine bunalımından kurtulma isteğini koyup bu duygudan sıyrılmak isteğinin tablosunu resmeder.

Açan güller, kaçan güller inanana açmayın da. Hidrellezde bir çingene, gelir de gider. Gitmeler gitmeler. Mavi boncuk dizmeler. Şıkır şıkır paralar. Bugün de mi gidende. Bir garip çingene. El düğünlerinde parayla şarkı söyler. Balık kuyruğundan da ayakları – Gidemezdi yerlere. Hıdır baba. Var mı baba. Herkesi yalnız ko da. Al götür. Nereye. Gül ağacının dibine (Hidrellez Gülleri, s.47)

İçinden çıkmak istediği bunalımdan kurtulamayan şâir, art arda yaşadığı acılar ve bunalımdan çıkma isteğinin kendisini yorduğunu ifade eder. Ayrıca yalnızlık hissini de şâiri bunalıma sürüklediğini söyleyebiliriz. Şâir, bu durumdan kurtulmak için kendisine teselli vaatlerinde bulunur. Kendisini kocaman bir adaya benzeten şâir, kendisine ağlamamasını öğütler. Fakat yalnızlık ve bunalım şâirin karamsar bir tablo çizmesine neden olur:

*Küçül küçül
küçüldü Çingene. Suda balık olsa. Yedi büyük balıklar. Acılar acılar. İlle yaşıcam deme. Benim değil bensiz değil. Nedir bu istemeler. Kurudu İçim. Yoruldu içim. Gülüm benim. Diden de. Yalnız. Gelen de. Değil mi ki insan. Değil mi kara. Kavruk. Yalnız. Babam. Yalnız be. Ağlama. Ağ ağ balıklar inmede gözlerinden. Kendinsin ağladığın. Koca bir adasın. Enin sonun kendin. Garibim resmettim. (Hidrellez Gülleri, s.47)*

Şair, şiirin sonlarında kedere seslenir. Kedere “Bunalımdan nasıl çıkılır?” sorusunu yöneltir. “Gitmelerdeyim.” sözüyle bunalımdan çıkmak istediğini fakat bir türlü bu bunalımdan kurtulamadığını aşağıdaki dizelerle vurgulayarak şiirini sonlandırır:

*Ey Keder. Ey Çiçekçi. Ey Çocuk.
Boncuk. Boncuk. Nasıl geçer geceler. Gitmelerdeyim. Ve en güzel ölmeler. Gecelerde geçer. Değil mi ki dipteyim.
En dipteyim. (Hidrellez Gülleri, s.47)*

Şairin “Sıkıntı ve Bunalım” temini konu aldığı bir başka şiiri de “Kuşuçurması”dır. Bu şiirde kıskanç, hırçın ve bir çocuk şairin sesi olmakta, şairin sıkıntısını ve bunalımını dile getirmektedir. Şair sıkıntılarını kendisi sebep olsa da “Bu kuşu şimdi uçurcağım” dizesiyle sıkıntılarını kurtulmak istediğini anlamaktayız. Şaire, yapmak isteyip de yapamadıkları dert olmuş ve şairin hevesi kursağında kalmıştır. Şair, “artık” sözcüğüne de bu dertten kurtulmak için şiirinde yer vermiş olmalıdır. Bu dertlerin kendisini dengesizleştirdiğini dile getiren şair, bir denge kurmak için sorunu tedavi etmenin derdine düşmüştür:

*Bu kuşu şimdi uçuracağım
ben bile boyalarını takmış olsam.
Seninle yapmak istediğim her şey
Kursağında kaldı.
Artık yepyeni bir çinseddinde dengede
Uyurken kulağından bezir yağı dökmek
isterim. (Kuşuçuvarması, s.53)*

Aşağıdaki dizelerde kıskanç bir bireyin sıkıntılarından kurtulmak istediğinin ifadesini görmekteyiz. Kendisini yalnız hisseden kıskanç birey, başkalarının geliştirdiği iyi ilişkilerden dolayı hayıflanmaktadır. Aynı zamanda kendisinin aranmadığından sıkıntı duyan kıskanç birey, başkalarıyla da iletişim kurmak için bir çaba sarf etmemektedir. Hatta başkalarına erişmemek için telefon rehberini bölük pörçük ettiğini de görmekteyiz. Kıskanç birey, yıllar geçmesine rağmen bu gibi durumların hiçbir şekilde iyileşme sürecine girmediğinin altını çizmektedir. Bu sıkıntı ve bunalımlarla yüzü bayrak gibi kıpkırmızı olan bireyin göndere çekildiğinde rüzgâr da sıkıntısını alıp götürememiştir. Sıkıntısını abartarak ifade eden kıskanç birey, Ganja atılan ölülerin küllerinin arasında dolaşıp bu sıkıntısından kurtulmanın umudunu taşıdığı halde Ganj Nehri'nin bile sıkıntılarını gideremeyeceğinin karamsarlığını yaşamaktadır:

*Kıskanç – Tüm kapılar onlara çalıyor.
Kaçınıcı telefon defteri yırtıp attığım
Ne de uzun göbek kordonları var.*

*O kadar yıl geçti aynı terane
Hala kızarabildiğinde yüzüm
göndere çekiliyor
Ganj dahi temizleyemez bu sıkıntıyı
ceset aralarında süzülüğüm halde. (Kuşuçuvarması, s.53)*

Boş zamanlarında baleye giden insanları gören çocuk, baleye gidenlerin dolu zamanlarında akıllarından neyi geçirdiklerini düşünmektedir. Etrafındakilerden sıkıntısının çözülmesini bekleyen çocuk, kendisine alınan oyuncak trenden hoşnut olmadığını da dile getirmektedir. Çocuk için önemli olan tren değil, sıkıntılarının sırrını ortaya çıkartmaktır:

*Çocuk – Akın akın baleye gidiyorlar.
Dolu zamanlarında ne düşünürler
Bunca sır; bunca esrar – Beyim
Baca baca dumanların ardından
bir tüftüf iki püfpüf
bu oyuncak tren mi
çıkmalıydı? (Kuşuçuvarması, s.55)*

Çevresindeki çocukları ve çocukların annelerini gözlemleyen hırçın birey, annesini ve kendisini çevresindeki diğer çocuklardan ve çocukların annelerinden farklı görmektedir. İçinde bulunduğu bunalımdan olsa gerek annesini ve kendisini diğer kişilerden dışlamaktadır:

*Hırçın – Anne ne biçim çocuklar bunlar!
Anneleri de sana benzemiyorlar.
Kamçı kuyruğumu şaklatarak
Hafızasızlığa kadar varabilirim.
Bütün bu küçük düğmeler sahilde*

Bulduğum; ne anlama gelirmiş şimdi bildim. (Kuşuçuvarması, s.55)

Kıskanç, hırçın ve çocuk tek bir beden olarak seslenmektedir. Kendisini cesaret abidesi olarak gören kıskanç ve hırçın çocuk eve kilitlenmekten korkmamaktadır. Diğer çocukların bu durumdan korkmalarını zayıflık olarak görmekte ve kendisine cesaret madalyasını uygun görmektedir. Ayrıca çocukların vapurda çarpım tablolarıyla ilgilenmelerini yerinde bir davranış olarak görmemekte ve durumu eleştirmektedir:

*Kıskanççocukhırçın – Bak beni eve kitle.
Onlara korkuyu ezberletmişler
Çok lazımdı vapurda çarpım tabloları. (Kuşuçuvarması, s.55)*

Şair, “Bu kuşu hemen uçuracağım.” dizesiyle sıkıntılarında kurtulmak istediğini şiirin sonunda son kez dile getirmektedir. “Yenisini boyamak çocuk işi.” dizesiyle de sıkıntılarının üstünü ört bas edip sıkıntılarında kurtulmanın resmini yapmayı çocuk işi olarak görmektedir.

“Mutfak Kazaları” adlı şiirinde bir kadının mutfak işlerinden dolayı yaşadığı sıkıntı ve bunalım konu alınır. Kadının günlük rutin işlerinin başladığının haberi “Düğmeleri çevir. Çevir hepsini” dizesiyle verilmeye çalışılır. Bu dizıyla kadın, günlük işleriyle yüzleşmek zorunda kalır. Havlunun üstündeki prenses nakışıyla kendi arasında benzerlik kuran kadın, ilk olarak havluyu ıslatıp mutfak kapısının altına tıkarak işe başlar. Kadın, kapının altına tıktığı havluyla mutfaktan başka odalardaki işleri görmek istemediğinin de altını çizer:

*Düğmeleri çevir. Çevir hepsini.
Ama o havlu temiz. Olsun.
Üstünde bahtsız bir prenses.
Islat havluyu. Bahtsız prenses ağlıyor.
Boydan boya tık kapının altına (Mutfak Kazaları, s.65)*

Kadın, mutfağın kapısının altına havluyu tıkar ve mutfaktaki yapılacak işleri gözlemlemeye başlar. İşlerden önce yıllarca fark edemediği mutfağın küçüklüğü gözüne takılır ve yıllarca bu küçük mutfağa nasıl sığıdıklarının şaşkınlığını yaşar. Ayrıca her gün yemek pişirmenin bıkkınlığıyla yemek pişirmekten sıkılan kadın, kendisinin tok olduğunu ifade eder. Hem yemek pişirmenin hem de yemek yemenin sıkıntısını ve rutinliğini “Dün de. O gün de. Tatilde.” dizesiyle gözler önüne serer.

Alışveriş listesine gözü takılan kadın, satın aldığı toz bezinin listede olmadığını fark eder. Alışveriş için dışarı çıktığında listede olmamasına rağmen alınan bu toz bezi, sürekli evin tozunun alınması için bir zorunluluk ve kadın için bir alışkanlığın ifadesi niteliği taşır. Daha sonra kadın, toz bezinin üstüne nakış edilen prensese seslenir ve onunla konuşmaya başlar. Kendisini indirimden aldığını, evin tozunu almak üzere sürekli yanında bulundurduğu için kendisini sevdiğini, yıkandıktan sonra kıyafetler gibi kendisini de ütülediğini ifade eder. Yukarıda da belirttiğimiz üzere kadın, bu toz bezinin üzerine nakış edilen prensesle kendisi arasında bir bağ kurar. Kadın, sürekli ev işlerini yapmaktan hissizleşir ve bunu toz bezinin üzerine nakış edilen prensese söylediği “Gözlerinde soğuk balıklar yüzüyor” dizesiyle ifade eder. Kadın, kendini bahtsız olarak ifade eder ve başta annesinin “Tahtını yaptık ama bahtını” yapamadık ifadesini ve sayamadığı bir sürü lafını sevmediğini belirtir:

*Toz. Toz. Habirebezi.
Alışveriş listesinde. Bu yoktu.*

*Hey prenses! İndirimden aldım
ya seni. Ama sevdim Allah için
Bir gün bile ütüsüz gezdirmedim.
Gözlerinde soğuk balıklar yüzüyor
“Tahtını yaptık ama bahtını” derken
size yakışır anne.
O lafı hiç sevmemdim. Daha bir sürü
laflarını da. (Mutfak Kazaları, s.65)*

Kadının sol elinin işaret parmağına temizlik deterjanlarının açtığı yara sürekli büyümektedir. Merdivenleri silmek için hazırladığı sıcak su bu yaranın acısına acı katar. Parmağının acısıyla merdivenleri silmek istemeyen kadın, merdivenleri silmeyi gözünde büyütür ve merdivenleri silmekten soğur. Yine de merdivenleri silmeye başlar. Bir süre sonra merdivenleri silmekten kolları yorulur ve gözleri de batmaya başlar (Deterjanın etkisiyle olsa gerek). Kadın, bu duruma daha fazla dayanamaz ve çareyi işlerden kaçarak kurtulmakta bulur. Böylelikle kendisine sıkıntı veren ev işlerinden de kurtulmuş olacaktır:

*İşaret parmağındaki yara sol elimin
Büyüyor habire. Sıcak su
İyi gelmiyor. Farkınayım.
Merdiven yükseliyor. Ben de merdivende.
Merdivengemim. Okyanusu diz de
Salla boynumda. İyice soğur gibiyim.
Tırmanıyorum işte basamakları
Kollarım kararıyor
Gözlerim batıyor içime
Gaz merdivenim. Merdivenim gazdan.
Kaçak. Koçak. Koçan. Kaç. Kaç. Kaççç.
Buradan. Dandan (Mutfak Kazaları, s.65)*

“Dünya İşleri” şiirinde de bir ev kadınının günlük rutin işlerinden dolayı yaşadığı bunalım konu alınmıştır. Evin tozlarını alan kadın, elektrik süpürgesini hayvana benzeterek onu boğmak ister. Ev işlerinden o kadar çok bunalmıştır ki onları adeta kusmak ister ve her bendin sonunda tekrarlanan “Buzdolabının yan duvarı kir içinde” dizesi yapılacak işlerin bitmediğini gösterir.

*Tozların tozunu aldım
Köşede bir hayvan elektrik süpürgesi:
“Yamacıma gel de boğayım seni.”
Başımı eğmemle ağzımdan şahrem şahrem
bulaşık süngerleri saçılıyor yerlere
Buzdolabının yan duvarı kir içinde (Dünya İşleri, s.75)*

Kadın evde sürekli uyuyan uyanan insanların varlığından söylenmektedir. Kendisinin ev işleri yüzünden bu lükse vakti yoktur. Ardı arkası kesilmeyen ev işlerinden şikâyetçidir. Evin tozunu aldıktan sonra gözüne ilişen çamaşırlar katlanıp yerleştirilmeyi beklerler. Ev işlerine yetişebilmek için hızlı olmaya çalışan kadın, sürekli elini kesmektedir. Bu sırada ocağı silmemek için makarnanın suyunun taşmamasını istemektedir:

Bıçak takımı haince emin:

*“Kanun bulaşacak az sonra gövdemize,
ellerini doğrarsın habire sersem”
Makarnanın suyu taşmasın ne olur
Fırını silemeyeceğim
Buzdolabının yan duvarı kir içinde (Dünya İşleri, s.77)*

Toz ve sıvı deterjanlar kadının canına okumaya hazırdır. “Dök, ovala, bitir; yenisini getir” dizesi işlerin hiç bitmeyeceğinin bir habercisidir. Halıdaki kırıntıları cilveli olarak nitelendirir kadın. Yine kadın, kırıntılarını kadına meydan okumalarından dertlidir. Aslında bu halıdaki kırıntılarla bile kadının baş edemez hale gelişinin bir örneğidir.

*Plastik şişlerde pek çok toz ve sıvı
Canıma okumaya nasıl da hazır:
“Dök, ovala, bitir; yenisini getir!”
Halıdaki kırıntılar cilveli, kırıtkan:
“Hadi canım, sıkıysa yakala bizi.” (Dünya İşleri, s.77)*

Etrafı silip toparlayan kadın için akşama yemek hazırlama vaktidir. Yemek hazırlarken aklından “Bileğimde mor güzel bir damar var.” dizesini geçirmesi şiirin sonunda gerçekleşecek olan intiharın habercisidir:

*Soğan, havuç, patates, kereviz, kabak ve
Maydanozlar ufak ufak doğranacaklar
Bir kaşık irmik, bir kaşık pirinç, azıcık
Yağ; hafif ateşte hafif hafif karıştırarak
Bileğimde mor güzel bir damar var. (Dünya İşleri, s.77)*

Bunalımdan dolayı intihar düşüncesi daha da kesinleşir. Ölüsünün bulunduğu orasının burasının açılmaması için üzerinde pantolon ve kazak olduğunu belirten kadın, arka balkondan nereye düşerimin planlarını yapmaktadır. Bir an intihar düşüncesini bir kenara bırakan kadın, terasın süpürüleceğini, yastıkların kabartılacağını, havluların asılacağını, çöp tenekesinin yıkanacağını aklından geçirmektedir. Tekrar aklına intihar düşüncesi gelen kadının, camdan atarsa ağaç dallarını da hesap etmek gerektiğini vurgular. Her bendin sonunda tekrarlanan “Buzdolabının yan duvarı kir içinde” dizesinin şiirin sonunda “Buzdolabının yan duvarı” şeklinde yarım kalmasıyla intihar olayının gerçekleştiğini göstermektedir

*Daha teras süpürülecek, yastıklar
Kabartılacak, havlular asılacak,
Çöp tenekesi yıkanacak
Bir de o camdan aşağı giderken
Ağacın dallarını hesap etmeli.
Buzdolabının yan duvarı (Dünya İşleri, s.79)*

12. Tarih

Edebiyat ve tarih birbirinden ayrılmaz iki alandır. Çünkü ikisinin de ana konusu insandır. Her ikisi de geçmişten bugüne insanın yaşam serüveninin peşinden koşturmuştur. İnsanı konu alan edebiyat, insanın yaşam serüveninin peşinden koşturana “Tarih” biliminden her daim faydalanmıştır. Bu tarih biliminden faydalanan Mağden, “Güzelmış Helen” adlı şiirini “tarih” temasını temel alarak oluşturmuştur. Tarih teması şairin ana damarından biri olmuştur. “Güzelmış Helen” adlı şiir, anlatımcı (narrative) şiir özelliği taşır. Bu tarz şiirlerde belli bir

hikâye, belli bir olay örgüsü vardır. “Anlatımcı şiir: başı sonu belli kısa bir hikâyesi olan, olay örgüsüne, neden-sonuç ilişkisine, olay kahramanlarının veya olayın geçtiği yerin tasvirine de yer veren şiiirdir” (Asiltürk, 2013: 190).

Şâir, “Güzelmış Helen” şiirinde Helen’in güzelliğini tasvir eder. Helen’in beyaz fistanıyla süzülen mişli geçmiş zaman eki kadar güzel olduğunu belirtir. Mitolojik öğelerden yararlanarak şiirine derinlik katmayı başarır. Yunan mitolojisinde Truva savaşlarına sebep olduğu iddia edilen Helen’e göndermeler yapar. Helen’i gören Paris “Truva Savaşları’nın” ilk kıvılcımını yakar. Bunu aşağıdaki dizelerden anlamaktayız:

*Paris’e aktı.
Etləri sarkmıştı yerinden,
Paris amuda kalktı. (Güzelmış Helen, s.19)*

Mağden, şiirini hakikati arama sürecinde bir araç olarak kullanarak bilinmeyen bir tarihe eleştirel dikkati çekmeyi amaçlar. Bizden tarihi sorgulamamızı, yaşananların ana sebeplerini bulmamızı ve tarihi bilincimizin oluşturulmasını ister. Ayrıca geçmişten bugüne kadar süren ve vicdanları rahatsız eden birtakım olayların failini aramamızı, geçmişin mahkemesini kurmamızı bekler. “Biri çıkıp niçinini yazmadı” ile biten dizesiyle asıl tarihin yazılmadığından da şikâyet eder.

*Güzeldi Helen
Ve Truva savaşları,
yetmişlik ninenin
kütükleşmiş bedeninin
Yüzü suyu hürmetine çıkmadı
Keleğe geldi Paris
Biri çıkıp niçinini yazmadı. (Güzelmış Helen, s.19)*

13. Umut / Bekleyiş / Özlem

Perihan Mağden’in “Nerelerden Nebahat” şiiri özlem, umut ve bekleyiş duygularının harmanlandığı dizelerden oluşmaktadır. Nebahat ile Osman başlarından ayrılık geçmiş sevgililerdir. Şiirin ilk bölümünde Nebahat, ayrılıklarına sebep olabilecek her şeyi tek tek saymaktadır. Adeta Osman’a içini dökmektedir. Alkol gibi kötü bir alışkanlık edinen Nebahat, sonrasında erkeklerle öpüştüğünü ifade eder. Daha sonra Osman’ın yatağına girer ve o zaman saf duygularını yitirir; kendisini Osman’ın sevgilisi değil “kancığı” olarak görür. Bir pavyon şarkıcısı olan Nebahat, habire gülüp şarkı söylemektedir. Pavyonda tanıştığı erkeklerin kendisine hep aç olduğunu, Nebahat’ın da erkeklerin cinsel arzularına hiçbir zaman hayır diyemediğini, onu nereye çekseler Nebahat’ın oraya gittiğini aşağıdaki dizelerde görmekteyiz:

*Osman ben ne fenayım bilemezsin
İçki bardaklarıyla öpüşüyorum
bi de erkeklerle
Boyalı bir güvercin gibi süzülüp gecenin içine
Sana kancıklık ediyorum
Yüksek ökçeli pabuçlar,
boyum kısa sen bilirsin
Bi de eflatun eteğimi giyiyorum
Ha bire gülüp şarkı söylüyorum
Osman ben ne kariyım bilemezsin*

*Erkekler hep aç, açık bana hazır
Çok ayıp vazgeçemedim şu huyumdan
Hayır diyemiyorum ki kimseye
Nereye çekseler oraya gidiyorum (Nerelerden Nebahat, s.37)*

Nebahat, Osman ile ayrılıklarına sebep olacak şeyleri saydıktan sonra Nebahat'ın Osman'a duyduğu özlemi ön plana çıkar. Nebahat'ın artık kalbinin temizlendiğini, Osman'ın gözleri aklına düşünce eski yaptıkları yüzünden utancından yerin dibine geçtiğini vurgular:

*Osman valla da billa da kalbim temiz
Durduk yerde seni özliyorum
Kara gözlerin düşünce içime
Yerin dibine dibine geçiyorum (Nerelerden Nebahat, s.37)*

Son dörtlükte “Osman sen beni affet. Ya da affetme” dizesinde Nebahat'ın duygusal anlamda karışık olduğunu görmekteyiz. Osman'ın kendisini affetmesini bekleyen ve buna umut bağlayan Nebahat'ın, “affetme” sözüyle umut ve bekleyişi sona erer. “Tut be ellerimi. Bir daha gitmem / Seni bi baştan bi başa seviyorum” dizeleriyle Osman'ı çok sevdiğini söyleyen Nebahat, Osman'dan ellerini tutmasını ister ve Osman'ı asla bırakmayacağını söyleyerek umut ve bekleyişine bir süreklilik kazandırır.

Şâirin “Soru Çiçeği” adlı şiiri de “umut” temasının işlendiği bir başka şiirdir. Şâir, “Biliyorum, senin görevlerin var” dizesiyle aslında tüm insanlığın görevlerini kastetmektedir. Bu görevlerin yerine getirilmesi şâir ve tüm insanlık için birer umut kaynağıdır. Hemen hemen şiirin her dizesinde şâir tarafından bu görevler tek tek belirtilmiştir. İlk dörtlükle; “her günü bayram sabahına çevirme, çocukları sevgiyle büyütüp onları yüreklendirme” umutlarını aşılarmaya çalışılmıştır:

*Biliyorum, senin görevlerin var
Bayram sabahlarını başlatmak
Çocukları sallamak sevgi salıncağında,
Yürek bağlarına salıvermek (Soru Çiçeği, s.43)*

Şair, “Biliyorum, senin görevlerin var” dizesiyle tüm insanlığa umut aşılarmaya devam etmektedir. Bu dörtlüğe göre insanlığın görevi: sıcak ilişkiler geliştirmektir. Bu ilişkileri oluşturmanın zorlu ve bunaltıcı olduğunun altını çizen şair, “Biliyorum, senin görevlerin var” dizesiyle bir sonraki dörtlükte yer alacak insanlık görevlerinin de haberini vermektedir:

*Biliyorum, senin görevlerin var
Sıcaklar örüyorsun ellerinde,
Yanarmış ellerin, bunalırmış gönlün
Biliyorum senin görevlerin var (Soru Çiçeği, s.43)*

“Koşullar değiştiğinde her türlü fikrin savunucusu olan kişilerin döneklüklerini ortaya çıkarma, gökyüzüne yeni umutlar salma, tüm insanlığa iyilik aşılama ve bütün çocukların hayata gülücükler saçmaları” görev sayılmış ve şâirin “Biliyorum, senin görevlerin var” dizesiyle insanlık bu konularda vazifelendirilmiştir:

*Fırıldakların tahtasını bulmalısın ormanda
Karşiki dağın ardında balon şişirmelisin*

*İyilik türküleri belletmelisin dünyaya
Çocuklar kıkır kıkır gülebilmeli (Soru Çiçeği, s.43)*

Son dörtlükte şâir, “umut” ile birlikte “bekleyiş” temini de işlemiştir. “Biliyorum, senin görevlerin var” dizesiyle umut etmenin, “Benimle köşebaşına gelir misin?” dizesiyle de bekleyişin vurgulandığını görmekteyiz:

*Biliyorum, senin görevlerin var
Bi dolu kaynar su dökünüversem,
Ansızın bulutlar inse gözlerime
Sorsam yeniden ve çok istesem
Benimle köşebaşına gelir misin? (Soru Çiçeği, s.43)*

“Denizkızı Handan’ın Karada Bilenmesi” adlı şiirde de “umut” temi işlenmiştir. Burada bir denizkızının karaya çıktığında ilk adımını atma, bir bakıma karada yaşanan hayata ayak uydurma umudu verilmeye çalışılmıştır. Şair, denizkızına karada hayat sürebileceğinin umudunu aşılarken, diğer balıklar denizkızının akıllını çelmeye çalışırlar. Bunun üzerine şair, denizkızına diğer balıkların söylediklerine inanmamasını öğütler. Şair, “Sağ gözüm güvenme sol gözüme” dizesiyle de denizkızına etrafındakilerin söylemlerinin yalan dolan olduğuna, onlara güvenmemesi gerektiğine dikkat çeker ve denizkızının karadaki yaşama umudunun kırılmasının önüne geçmeye çalışır:

*Çizgilerle gidiyorum bu gece,
çizgilerle geliyorum
Bir balık göz oluyor,
sinsi sinsi sırtıyor bir diğeri
Bir el şahlıyor yanbaşımızda
Kan kesmiş diğeri, rengi:
yeşil çarpsın – böğürtlen rengi
Bir çizgi yana kayıyor, kısaç çamur yalan dolan
sağ gözüm güvenme sol gözüme (Denizkızı Handan’ın Karada Bilenmesi, s. 59)*

Şair, ikinci bentte de denizkızına karada yaşamaya alışmak için gerekli umudu aşlamaya devam eder. Denizkızı, diğer balıkların etkisinde kalıp karada yürüme umudunu, direncini ve cesaretini yavaş yavaş kaybeder. Bunu fark eden şair, denizkızından gözlerine bakmasını ister ve diğer balıkların söylediklerine inanmamasını söyler. Denizkızının üzüldüğünü anlayan şair, denizkızına tesellilerde bulunur. Yürümek için öncelikle kuyruğunun kesilmesini, bunların birer resimli yalan olduğunu ve yavaştan yavaştan yürümesi gerektiğinin gerekliliğini vurgular:

*Handan ne var ne oluyor
Yamacımdan kayıyorsun yerlere
Niye be anam, şuracıkta beş kardeşiz
Beşi de bir, beşi de bir, beş kardeşin beşi de bir.
Handan, sana diyorum – baksana gözüme
İnanma hiç; film onlar, roman, resimli roman
Ekmek çarpsın araba çarpsın tır çarpsın
Handan n’olursun, birazcık üzülme
Şu resimli yalanları yırtmalıyız
Yürümeyi öğrenmelisin yavaştan (Denizkızı Handan’ın Karada Bilenmesi, s. 59)*

Şair, son bentte denizkızının yürümeye olan cesaretini artırmak için daha çok uğraş verir. Şair, bir çocuğun yürümeyi öğrenmek için etrafına tutunarak güç alması gibi denizkızından da trabzanlara tutunarak güç almasını, kafasından olumsuz, negatif bütün düşünceleri kovmasını ister. Şair, diğer balıkların bu duruma engel olması durumunda denizkızının yanında olacağını garantisini verir. Yani şair, denizkızının ayakta durabilme, yürüme, hayata uyum gibi umutlarının arkasında durur. Şair, Denizkızının ilk adımını atmasıyla bu heyecanın daha da artacağını ve yürümek için önünde kimsenin hatta kendisinin bile duramayacağını ifade ederek şiirini sonlandırır:

*Önce trabzanlara tutun şu kuş elinle
Gözlerin, bebeklerin en bebek mavisini
Saç saçabildiğin kadar saçlarından kuzgunu
Adımlar, ilk başta acıtırılar inan
Kendi açtığı yaraya şehvetle katlanır insan
Yeter ki o bokçuvalları dikilmesinler önümüze
Neyse ne, cengâverler gibi yanındayım ben
At o ilk adımı, dayan omzuma
Yürümek soluk almaya benzer
Bir başladı mı duramaz hiçbir Handan. (Denizkızı Handan'ın Karada Bilenmesi, s. 59)*

“Ölü Defteri” şiirinde özlem teması ağır basmaktadır. Bu şiirde, bir kızın annesinin ölümünden duyduğu üzüntü ve annesine olan özlemi konu alınmıştır. Hastanenin gönderdiği evrakın üzerinde annesinin ölüm haberini gören kız, annesine ölümü yakıştıramamış ve annesinin ölümünün üzerinden 42 gün geçmesine rağmen annesini içinin yanarak özlediğini ifade etmiştir. Nitekim annesinin isminin yazdığı sütunu dahi mih gibi aklında tutar ve şaire bunu yaptıran “özlem”dir. Şair için anne çok kutsaldır fakat bahsedilen evrakta “anne” olmak bir değer ifade etmez. Şair bu durumun kendisinde yarattığı acıyı, “ölülerden bir ölüsün o sayfada” diyerek anlatmaya uğraşır:

*“Gönderilen Evrakın” sütununda 192 numaralı isim sensin.
Ölülerden bir ölü
Ölülerden bir ölüsün o sayfada.
192 numaraya ismin hiç olmamış
öylesine doluyorum ki ismini orda okuyunca
Bak gideli sen 42 gün oldu ve her gün içim acıyor
Her gün, her Allah'ın günü, her Allah'ın günü
Seni yanarak, yanarak böyle daha önce bilmediğim gibi
Hayvani bir umutsuzlukla özlüyorum. (Ölü Defteri, s.71)*

Annesi hayattayken annesiyle hiç geçinemediklerini, hatta annesinin ölmesini arzuladığını dile getiren kız, annesi öldükten sonra durumun hiç de böyle olmadığını fark etmiştir. “Ama istemiyormuşum meğer. / Bilirdim; ama ispat ettin: En mühim senmişsin. / Senden ötesi tufanmış, gözyaşıymış, yanmamış” dizeleriyle annesinin ölmesini hiç istemediğini belirtir:

*Biz ki en geçimsiz, en kanlı bıçaklıydık
Sana dair yazdığım tüm o ağır laflar, hatırımda.
Tüm o şiirler, romanlar: ilham gemim.
Ne kadar şiddetle istediğim oldu ölmeni.
Ne kadar istedim. Hakikaten. Sen bilirsin.*

*“Yok” olup gitmeni. Buharlaşmanı. Yakamdan düşmeni.
Ama istemiyormuşum meğer.
Bilirdim; ama ispat ettin: En mühim senmişsin.
Senden ötesi tufanmış, gözyaşıymış, yanmamış
Hem sonra bir anlaşmayı yırtmış gibiyim:
İlk ben ölseydim sen dayanamaz öldürürdün kendini.
Bilirim. Biliyorum. Seni hep bildim. Sen de beni. (Ölü Defteri, s.71)*

Beyin kanaması yüzünden hastaneye yatırılan anne, hasta önlüğünün giydirilmesi sebebiyle kızı tarafından lahana bebeğe benzetilmiştir. Kız, annesini ameliyat için hastaneye yatırmıştır ama bunu yaptığı için pişmandır. Ama aksi durumda yine de ölümün gerçekleşeceği düşüncesiyle kendisini rahatlatmaktadır. Annesi ameliyat sonrası kendisini tanımadığı için üzülen kız, yine de annesinin kulağına eğilip ona iyi olduğunu söyler. Annesinin kendisine olan aşkını “Ölüm Meleğine” duymaya başladığını anlayan kız annesini cennetteymiş gibi hayal ederek annesine mesut olduğunu söyler ve annesine duyduğu özlemi tekrarlar:

*Kesip atmaya kıyamadığımız göbek bağı elimde;
Kurumuş. Kavrulmuş. Öylece. Elime tutuşturulmuş
Önce bir bebek oldun yattığın yerde: bir lahana bebek
Ben tüm o uçaklar, ameliyatlar; seferberlikle
Seni senden alıp bir lahana bebek yaptım
Hastaların arasında bir hasta yaptım seni.
Bıraksaydım. Doya doya kanasaydı beynin.
Seni kesip biçmeselerdi. Sen tabii ki kafandan gidecektin.
Lahana bebek yatarken, gözlerin beni bile tanıyıyordu.
Gülmüyordun. Konuşmuyordun. Hadi eve gidelim, demiyordun.
Kulağına: Melek diyordum, Melek ve ben iyiyiz.
Merak etme. Merak etme. İyiyiz biz.
Sen son zamanlarda benden alıp aşkını ona akıtmakla meşguldün.
Dağlarda ikiniz hopluyordunuz. Ben sizden uzakta mesuttum.
Sizi özleyerek. Özleyerek. Ama uzakta. (Ölü Defteri, s.71-73)*

Annesini beyin ameliyatı yaptırdığı için duyduğu pişmanlık devam eder fakat bu sefer annesinin acı çekmesini istemediği için annesi hakkındaki isteklerini şöyle aktarır:

*Beynini doya doya kanattırmadım. Müdahaleci kızın.
Bir sürü delik açtırtım sana.
Öyle delik deşik habire uyuyordun. Güzel lahana bebeğim.
Yine ölesin istedim. Seni öyle görecekime.
Hastalardan bir hasta. Gidesin, istedim.
Bir an önce. Bir an. Önce. (Ölü Defteri, s.73)*

Sonra hasta annenin ölüm olayı gerçekleşmiştir. Annesini morgda görünce annesinin ölümünü kabullenemeyen kız kavga dövüş annesini tekrar odasına taşıtırır. Odasına taşıtma sebebini “Orda başlamıştı. Orda bitsindi.” dizesi açıkça ortaya koymaktadır:

*Sonra gittin. Gitmişsin: Kalbin durmuş.
Morgda öptüğünde seni soğuktun. Buz soğuktun.
Güzelim kokunu çalıp morg kokusu serpmişler üstüne.
Bir punduna getirip kavga çıkardım
Adetim olduğu, senin korktuğun üzre.*

*Vikingler gibi geri taşıdık seni
Orda başlamıştı. Orda bitsindi.
Sen bittin. Bittin mi? (Ölü Defteri, s.73)*

Kız, annesiyle ilgili geçmişini silip annesiyle ilgili her şeye sil baştan başladığını ifade ederek, annesini çok sevdiğini, özlediğini ve güne annesiyle başladığını vurgular. Böylece şiir sonlandırılır:

*Utaniyorum söylemeye ama benim için sil baştan başladın.
Ta yeniden. En baştan. Gıcır gıcır. Acı acı.
Seni bu kadar sevdiğimi bilirdim bilmesine de,
Seni bu kadar özleyeceğime uyandım: Günaydın
Senin Meleğe dediğin gibi: Kınalıkuzum günaydın. (Ölü Defteri, s.73)*

14. Yalnızlık

Yalnızlık bir duygu ve ruh hâlidir. Sevgiden yoksunluktur. Modern aklın zindanı, ilkel aklın özgürlüğüdür. İnsan ruhunun doğum sancısıdır. Peki, yalnızlık şâir için bir armağan mıdır yoksa şâir acılarının kaynağı mı? Birçok şâir yalnızlıktan şikâyet eden şiirler yazsa da yalnızlık şiir yazmanın ana koşullarından biridir. “Yalnızlık Allaha özgüdür” deyişi tam da şâir/sanatçının durumunu özetleyecek niteliktedir. Sanatçı “yaratıcı”dır ve yalnız olması gerekir (Dağıstan, 2010:162). İnsanın topluma yabancılaşması ve iletişimsizliği arttıkça yalnızlık da edebiyatta doğal olarak şiirde sık rastlanan, hatta eksik olmayacak kadar önemli bir tema haline gelmiştir.

Edebiyatımızda önemli bir tema olan yalnızlık, Perihan Mağden’in “Ben Kaldım” adlı şiirinde işlenmeye çalışılmıştır. Daha şiirin ilk dizesinde yalnızlık teminin sesini “Bu manastırda bir tek ben kaldım” diyerek okuyuculara duyurmuştur.

Şâir öldüğünde cenaze töreninin تنها olacağını düşünmektedir. Hatta bu durum şâiri büyük bir utanca sürükler. Bu durumdan kendisini bir tek annesinin kurtarabileceğini, bir telefonla ölüsünün bulunduğu manastırın avlusunu mahşer yerine çevireceğini belirtir. Ancak şâirin bu durumdan memnun olmadığını manastırdaki yalnız günlerinin yanına kâr kalacağını düşündüğünü, şu dizelerinden anlamaktayız:

*Cenaze törenim o kadar تنها olacak ki,
Yanaklarımı allar basıyor utançtan.
Bir tek annem kurtarabilir giderayak
Telefon defterini salladığı gibi
mahşer yerine çevirir avluyu
Manastırdaki ıssız günlerim
yanıma kâr kalır. (Ben Kaldım, s.5)*

Yalnızlık insana acı çektirir. Fakat şâir için yalnızlık acı çektirmez tam tersine şâir bu yalnızlıktan bahtiyar olur. Kalabalıkların iç yaşamlarını “çözemeyeceği fizik problemlerine” benzeten sanatçı, yalnızlıktan bahtiyar olduğunu belirtir. Ayrıca şâir, kalabalıklara bakarak yalnızlığını altın yılları olarak değerlendirir ve altın yılları olarak gördüğü, yalnız geçirdiği yıllarını zor yakaladığını, asla bırakmayacağını söyleyen sanatçının bu düşüncelerini aşağıdaki dizelerden çıkarmaktayız:

*Böyle bayağılıklar dışında,
pek düşündüğüm söylenemez.
Bahtiyarım hakikaten
Hiç çözemeyeceğim fizik problemleri gibi*

*kalabalıkların “iç” yaşamları.
Bakıyorum ve sırtıyorum
Bıyık altından.
Altın. Altın. Altın Yıllarım
Zor buldum, asla bırakmam. (Ben Kaldım, s.5)*

“Yalnızlık” temasının işlendiği bir başka şiiri de “İntiba” şiiridir. “Yalnızlığımın vesikasını çektirdim geçen gün” dizesiyle başlayan şiirde yalnızlık somutlaştırılmıştır. Şâir, içinin daralmasına bağlı olarak vesikalıkta yüzünün paçavra gibi çıktığını söyler ve bunu yalnızlığın verdiği hüzne bağlayarak karşı tarafa aktarmaya çalışmıştır:

*Yalnızlığımın vesikasını çektirdim geçen gün
Zayıflayıp size yollamam ondandır
Kahretsin. Paçavra gibi çıkmış yüzüm
İçimin daralması havalardandır (İntiba, s.31)*

Yalnızlığının vermiş olduğu sıkıntıyı başka bir nedene bağlayan şâir, yalnızlığın vermiş olduğu bunalımı bir türü üzerinden atamadığını belirtir. Gecenin karanlığında kendisini yapayalnız hisseden şâir, yeni bir güne başladığında yüzünün güleceğini umut eder. Sadece yalnızlığının vesikasına bakılarak karara varılmasını istemeyen şâir, tanınmak ve anlaşılacak ister. Kendisini gündüzleri güçlü ve mutlu hissederken gece yine yalnızlık duygusundan bir türlü kurtulamaz:

*Çilek sıkıntısı bu yanlış anlamayın
Kış kara bir yorgan kalkmıyor üstümüzden
Güneşle birlikte yüzüm gülecek
Vesikalığımdan karara varmayın
Beni biraz tanıyın, ne olur anlayın
Gündüzlerimizde güçlü ve sırtkan
Gece düşlerimizde yapayalnızız. (İntiba, s.31)*

Görüldüğü üzere, şiirde şâir kendisini bir çileğe benzetir. Bu benzeşmenin nedeni kışın her iki ahvaliyetteki varlığıdır. “Çilek sıkıntısı bu yanlış anlamayın/Kış kara bir yorgan gibi kalkmıyor üstümüzden” dizeleriyle şâir; kışın kendi üzerindeki ruhsal varlığını betimlemek istemiştir. Fakat umutsuz da sayılmaz. Bir güneş aynı çileğin yüzünü güldürecek ve şâirin vesikalandırılmış yalnızlığına son verecektir.

15. Yaşama Sevinci

“Nekahet” [Hastalıktan yeni kurtulmuş zayıf ve halsiz olan kimsenin durumu] şiirinde “Yaşama Sevinci” temi konu alınmıştır. Hastalıktan yeni kurtulmuş zayıf ve halsiz olan kimselerin durumunu ifade eden “Nekahet” sözcüğü, yaşama umudu ve sevincinin somutlaştırılarak bizlere sunulmasında rol almıştır. Bu şiirde, bir çocuğun hastalığının sebep olduğu duygularının tasviri resmedilmeye çalışılmıştır. Hastalıktan sonra beden dinlenmesi için zorunluluk arz eden istirahat nasıl zorunluysa ruhun da hastalığın sebep olduğu rehavetten kurtulması için istihata ihtiyaç duyduğunu “Tepsilerde sunduğum ruhum, bir sundurmanın altında istihatte.” dizeleriyle anlatılmaya çalışılmıştır:

*Akıl dışım çıktı:
Şimdi kendimden çok rüyalarım güveniyorum.
Tepsilerde sunduğum ruhum, bir*

sundurmanın altında istirahatte. (Nekahet, s.51)

Hastalığın verdiği rehavetle sayıklamalar geçiren çocuk, nekahetin verdiği rahatlamaıyla da bu sayıklamalardan kurtularak kendisini toparlamaya çalışmıştır. Çocuk, Hastalığın yarattığı umutsuzluk ile nekahetin verdiği umudun çatışması arasında gelgitler yaşamıştır:

*Yağmurlar, sivri pabuçlar, kötü mektuplar
Diye sayıklarken kimileyin
Kamışlar dalgalandı mı toparlanıyorum
Baskınlarda kedisiyim kendimin. (Nekahet, s.51)*

Çocuk, “Fukara bir çocukluk anısından daha şiddetle yüreğe ne nüfuz edebilir?” dizesiyle çocukluk yıllarında yakalandığı hastalığın ileriki yaşlarda yaşamına kötü bir iz bırakacağına altını çizmiştir. Hastalığından dolayı kendisini satranç oyunundaki diğer taşlara göre çok fazla önemi olmayan piyona benzeterek hastalığının vücudunu yavaş yavaş esir almaya başladığını ifade etmiştir. Hastalığının kendisine söylenilmesine dayanamayan çocuk, “Kulaklarım kesip atsam yeridir” ifadesiyle bu gerçeğe kulaklarını tıkamak istemiştir. Aynı zamanda bu dize, çocuğun yaşama sıkı sıkıya bağlandığını ifade etmesi bakımından dikkat çekicidir:

*Fukara bir çocukluk anısından daha şiddetle
yüreğe ne nüfuz edebilir?
İlk teslim alınan piyonlar, kulaklarım
Kesip atsam yeridir. (Nekahet, s.51)*

Çocuk, “Bir zehir kâsesine iki biçimsiz kaşık yapsam.” dizesiyle intiharı düşünse de iyileşmenin verdiği yaşama umuduyla bu düşünceden sıyrılmıştır. Bilindiği gibi, harabelerde yaşadığı ve geceleri ortaya çıktığı için halk arasında felaketin habercisi olarak kabul edilen baykuş, edebiyatta ölümle birlikte düşünülmüştür [Dinç, 2013: 70). “O yavru baykuş hep omzumda; alıştı bana.” dizesiyle ölümün habercisi olarak bilinen baykuş, çocuğun omzundan ayrılmayarak kendisine sürekli ölümü hatırlatmıştır. Çocuk, hastalığının rehavetiyle ölümü düşünmüş ve baykuş çocuğun yakasını bir türlü bırakmamıştır. Adeta çocuğa alışmıştır:

*Bir zehir kâsesine iki biçimsiz kaşık yapsam.
Yine de nekahet için fena
Sayılmaz seyrim
O yavru baykuş hep omzumda; alıştı bana. (Nekahet, s.51)*

Çocuk, ölümün habercisi olan baykuşla göz göze geldiğinde; baykuş sürekli ölümü ötmektedir. Yaşama sevinciyle dolu olan çocuk, baykuşun ölüm öten sesine dayanamamış ve sonunda bu ölüm kuşunu ortadan kaldırma düşüncesini bile aklından geçirmiştir. Çocuk, annesinin koruyuculuğundan, yaşama sevincinden aldığı güçle ölüm kuşuna karşı gelmiş ve ölüme meydan okumuştur. Şiirin sonunda çocuğun “Yaşama Sevinci” ölüm duygusuna galip gelmiştir:

*Göz göze gelmemizle başlıyor ötmeye:
Büyüsen. Büyüsen. Büyüsen.
Sonunda kafasını dank diye vurucam.
Benim annem orada, sen derdine yan. (Nekahet, s.51)*

16. Yolculuk ve Arayış

Yolculuk kelimesi Türkçe sözlükte; 1.Ülkeden ülkeye veya bir ülke içinde bir yerden bir yere gidiş veya geliş, gezi, seyahat. 2.Bu gidiş gelişte geçen süre. 3. Herhangi bir taşıtla bir yer gidip gelme, olarak tanımlanır. Yolcu ise “Bir yolculuğa çıkmış kimse, yolculuğa çıkmaya hazırlanan kimse; mecazen, doğması beklenen çocuk, iyileşmesi umutsuz hasta” anlamındadır (www.tdk.gov.tr.,Erişim tarihi: 10 Mayıs 2019).

Yolculuk bir yere varmak, bir çevreyi aramak ya da kaçmak için yapılabildiği gibi bir serüven/macera amaçlı da olabilir. Bazen sebeptir, bazen de sonuç. Doğunun yolculuklarında yolculuğun temel sebebi arayıştır. Aramak aktif, beklemek pasiftir. Godot beklenir, simurg aranır. Böylece arayış yolculuğun bir parçası haline gelir. Çünkü klasik kültürün yolculuğu aktif bir arayıştır. Batınınki ise daha çok buluş, yüzleşme ve kaçmadır [Dağıstan, 2010: 162].

Doğu kültürüyle yetişen sanatçılarımızdan olan Mağden’in şiirlerinde ön plana çıkan temalardan biri de “yolcuktur” tur. Bu yolculuğun temel sebebi ise arayıştır. “Singapur Yolcusu” adlı şiirinde yolculuğunu; arayışla izaha çalışmıştır. Şâir, bu şiirinde sürekli arayış içerisinde olan, başka bir memleketin, dolayısıyla başka bir hayatın özlemine taşır. Bu arayışını şiirinin çeşitli yerlerinde geçen “peki Singapur nerede kalmıştı” dizelerinden anlamak mümkündür:

*Bir sümüklüböceğin gümüş pabucundan şampanya içiyordunuz
girdiğimde
Kolyeniz koptu – inciler çin ve tane tane döküldü yerlere
Peki, siz kimdiniz, peki Singapur nerede kalmıştı (Singapur Yolcusu, s.17)*

Yukarıda da belirttiğimiz gibi yolculuk bir yere varmak, bir çevreyi aramak ya da kaçmak için yapılabildiği gibi bir serüven/macera amaçlı da olabilir. Bu yolculuğun, yolculuğa temel sebep olan arayışın, macera uğruna yapıldığını aşağıdaki dizelerden anlamaktayız:

*Sarihummadan ölüp de yalnızlıktan sıkılıp dönen Çingene
Kapıyı çaldığında – dedem: pamuk saçlı, mavi gözlü
Doğru söyleyin duyunuz mu, duymadınız mı
Neden beni yumurta topuklu gangsterler kovalamıyordu
Işıkların göle yansıdığı o meşum gece
Kahkahanız buz tutmuştu saçak saçak yerlere sarkıyordu
Girmemle çıkmam iki oldu, brahmanın sunduğu şekerli pirinç
Kobranın yeditül dansı – her şey kartpostallaşyordu (Singapur Yolcusu, s.17)*

Her şeyin donuklaştığı anda şâir, “Ben kaçıyordum Singapur nerede kalmıştı – Eyvah!” dizesiyle macera peşinde koşarken macerasının onu Singapur’dan uzaklaştırdığının farkına vararak “Eyvah!”lar eder. Singapur’dan uzaklaştığını fark etmek, eyvahlar etmek her şeyin kartpostallaştığı gibi anlık olmuştur. Şâir, macera yolculuğuna kaldığı yerden devam eder:

*Sular çekildi, midye kabukları denizaneleri onların kızları sırtıyor
Delhi alevler içinde türbanlar tutuşuyor
Koltuğu yeni kaplattım kahve döküldü üstüne
Ay tam da filmin en heyecanı yerinde
Ben kaçıyordum sokaklar çiş kokuyordu
Hava kararmıştı, adama sordum
Singapur nerede kalmıştı, Singapur? (Singapur Yolcusu, s.17)*

Şiirin sonunda yaşanan maceraların bir filminden/düşten ibaret olduğunu da çıkarabiliriz. Şair şiirinin son dizesinde “Singapur nerede kalmıştı, Singapur?” diyerek yine arayışına geri dönmüş ve şiirini sonlandırmıştır.

17. Zaman

Perihan Mağden’in “Kar Yaraları” adlı şiirinde zaman temi işlenmiştir. Bu şiirde, şimdiki ve geçmiş zaman zincirinde bir çocuğun değişim gösteren düşünceleri dile getirilmiştir. Şiirin başlangıç dizeleri olan “Bunları bilmiyoruz derken boynunu büktü çingene / peki ama bunların adı ne?” dizeleriyle bir sorgulamanın varlığı hissedilmektedir. Bu sorgulamanın “zaman” kavramına yapıldığı aşağıdaki açıklamalarımız ile ifade edilmeye çalışılmıştır:

*Bunları bilmiyoruz derken boynunu büktü Çingene
peki ama bunların adı ne? (Kar Yaraları, s.49)*

Şiirin başlangıcında karşılaştığımız sorgulamanın arkasından sorgulanan her ne ise bunlar zaman kavramı etrafında açıklanmaya çalışılmıştır. İlk olarak “Bugün” yani şimdiki zaman kavramı, sorgulananların açıklanmasında yardımcı öge olarak kullanılmıştır. Aylardır masanın üstünde duran hikâye fark edilmiş ve hikâyeye kısaca göz atılmıştır. Hikâyenin vapurda geçtiği belirtilmiştir. Hikâyenin arasından çıkan teşekkür kartının arkasında yazılmış olan “Siz bir filsiniz alnınıza Osmanlıca akıl yazılmış,” cümlesindeki “Osmanlıca” kelimesiyle şimdiki ve geçmiş zaman çatışmasına dikkat çekilmiştir.

*Bugün
Soğumuş bir rafadan yumurta gi altı aydır masanın
üstünde bekliyor hikâye: vapurda geçiyor
Bir teşekkür kartının arkasına: “Siz bir filsiniz
alnınıza Osmanlıca akıl yazılmış,” yazıyor (Kar Yaraları, s.49)*

“Dün” sözcüğüyle geçmiş zaman sorgulanmıştır. Çocuk tarafından annesinin mektupları temize çekmesini boşa çaba olarak değerlendirilmiş ve günümüz yani şimdiki zaman teknolojilerinden faydalanılması gerektiği ileri sürülmüştür. Annenin geçmiş zaman geleneklerine uyması çocuk tarafından geçmiş zamanın kâbus olarak algılanmasına sebep olmuştur. Yine geçmiş zamanda babaların çocuklarının yüreğinde açtığı yaraları, sevgililerin birleşmesiyle yaraların iyileşeceğine umut edilmiştir. Yani geçmiş zamandan kaçış; şimdiki zamana umut besleme aşağıdaki dizelerden çıkarılabilecek en genel yargıdır:

*Dün
Anne: Dehanı mektuplara harcadın, fotokopi çektirsene
Çocuk: Anneler hep kâbuslarda mı gezer?
Yine yatakdöşek kovuldum evden
Mercimek pişiren sevgililer,
Belki de babalarımızın açtığı yaraları iyi eder (Kar Yaraları, s.49)*

“Rüya” kavramıyla zamandan kaçış ve rüyaya sığınma ifade edilmiştir. Rüyasında karlı bir günde kedilerden korkan bir çocuğun yaralı kediler tarafından koşturulması tablosu çizilmiştir. Burada “yaralı kediler” ibaresi dikkat edilmesi gereken bir husustur. Geçmişte babaların açtığı yaralar, çocukların rüyalarında bile peşlerini bırakmadıklarının bir kanıtı olarak sunulmuştur. Yani geçmiş zamanın şimdiki zamanı etkilediğinin ifadesidir de diyebiliriz:

Rüya

*Kar hızlandı. Kar hızlandı. Kedilerden korkuyormuş
Sırtı cılk yara kediler zırlayarak peşinden koşuyormuş (Kar Yaraları, s.49)*

“Dün” başlığında verilen “yine yatakdöşek kovuldum evden” dizesiyle evden babası tarafından kovulan çocuk, rüyasında bile kovulma durumunun devam ettiğini, annesi tarafından çocuğun eve girmemesi için kapıya kilit vurulduğunu aşağıdaki dizelerden anlamaktayız. Ayrıca “Dün oradaydı evimiz. Bugün yok olmuş” dizesiyle yine geçmiş ile şimdiki zamanın çatışma içerisinde olduğunu sezmekteyiz:

Derken

*Etrafın tozunu aldım. Sırasıyla dizdim kürdanları
Dün oradaydı evimiz. Bugün yok olmuş
Ne kadar ağlasam dinlemez, annem kapıya kilit vurmuş (Kar Yaraları, s.49)*

“Şimdi” zaman kavramıyla rüyadan uyansa bile geçmişte açılan yaraların silinmeyeceğini “Peki ama kim silecek bu yaraları?” dizesinin sonunda kullanılan soru işareti ile bize aktarılmaya çalışılmıştır:

Şimdi

*Kar daha da hızlandı, artık uyansam ne olur?
Peki ama kim silecek bu yaraları? (Kar Yaraları, s.49)*

SONUÇ

Aşağıda Perihan Mağden’in “Dünya İşleri” adlı eserindeki şiirlerinin tema olarak dağılımı verilmiştir.

Sayfa Sayısı	Şiirin Adı	Ele Aldığı Tema
1 35 57 61 67	Formika Sana Be Anam, Bütün Anneler 1 Melektir Babasız Kızlar Balosu Meleğin Uyanışı	Sevgi-Sevgisizlik
3	Ben Kaldım	Yalnızlık
7	Cinnnn	Cinsellik
9	Balerin	Mutluluk
13	Kabuk Değiştirme Mevsimi	Mevsim
15	Maduray’da Sabah	Aşk
17	Singapur yolcusu	Yolculuk ve Arayış
19	Güzelmiş Helen	Tarih
21	Hasta Döşegi	Hastalık
23	Kaçtığım İyi Aile Evleridir	Kaçıp Kurtulma İsteği
27 29 33	Adam El Filan Yedinci Adam	Ayrılık
31	İntiba	Yalnızlık
37 43 59 71	Nerelerden Nebahat Soru Çiçeği Denizkızı Handan’ın Karada Bilenmesi Ölü Defteri	Umut / Bekleyiş / Özlem

39	Gece	İhanet
41	Karantina	
45	Kuşlar	Hüzün
47	Hıdırellez Gülleri	
53	Kuş Uçurması	
65	Mutfak Kazaları	Sıkıntı ve Bunalım
75	Dünya İşleri	
49	Kar Yaraları	Zaman
51	Nekahet	Yaşama Sevinc

Tablodan da anlaşılacağı üzere Perihan Mağden, şiirlerinden en çok işledi “Sevgi – Sevgisizlik” adlı temadır. Sanatçı “Dünya İşleri” adlı eserinde bulunan otuz bir şiirinden beş tanesini bu tema üzerine kurmuştur. “Sevgi – Sevgisizlik” temasını işlediği şiirleri şunlardır: “Formika, Sana Be Anam, Bütün Anneler 1 Melektir, Babasız Kızlar Balosu, Meleğin Uyanışı.”

Benim edebiyatımda da sıkılan, işsiz güçsüz kahramanlar var. Şiirlerimde çok ağır bir sıkıntı var. Ama belki de edebiyat anca öyle çıkıyor (Mağden, 2001: 5) diyen sanatçının en çok işlediği ikinci temalardan biri “Sıkıntı ve Bunalım”dır. “Hıdırellez Gülleri, Kuş Uçurması, Mutfak Kazaları, Dünya İşleri” adlı şiirler “Sıkıntı ve Bunalım” teması etrafında oluşturulmuştur. Şairin, bu tema çerçevesinde irdelediği bireyin durumu karşısında belirgin bir kötümserlik içinde olduğunu söyleyebiliriz.

Sanatçının en çok işlediği ikinci tema “Umut/ Bekleyiş/ Özlem”dir. “Nerelerden Nebahat, Soru Çiçeği, Denizkızı Handan’ın Karada Bilenmesi, Ölü Defteri” adlı şiirleri bu tema etrafından yazılmıştır.

Sanatçının en çok üzerinde durduğu üçüncü tema ise “Ayrılık” tır. “Adam, El Filan, Yedinci Adam” şiirlerinde “Ayrılık” temasının işlendiğini görüyoruz. “Karantina, Kuşlar” adlı iki şiirinde de “Hüzün” temasını işleyen sanatçının diğer temaları sadece birer şiirinde işlediğini söyleyebiliriz.

Sanatçı, “Dünya İşleri” adlı eserinde farklı yoğunluklarda; fakat çoğunlukla aynı temlerin üzerinde gezinmiştir. Şâir’in şiirlerini tematik olarak incelediğimizde de gördüğümüz üzere en çok işlediği temalar; “Sevgi – Sevgisizlik, Sıkıntı ve Bunalım, Umut / Bekleyiş / Özlem, Ayrılık, Hüzün” dür. Buradan hareketle sanatçının genel olarak bireysel temlerin üzerinde yoğunlaştığını söyleyebiliriz.

Perihan Mağden, işlediği temalarla yerellikten çok evrensel olmayı tercih etmiştir. Bunları kendi duygu dünyasında süzdükten sonra sunmayı başarmış olmasından dolayı tekrara düşmemiş ve özgünlüğü yakalayabilmiştir. Tarih boyunca işlenmiş bu temlere kendine özgü bir kimlik kazandırmayı başarmıştır.

KAYNAKÇA**A) İNCELENEN KİTAPLAR**

MAĞDEN, Perihan, Mutfak Kazaları, Kabalcı Yayınevi, İstanbul, 1995.

MAĞDEN, Perihan, Dünya İşleri, Everest Yayınları, İstanbul, 2001.

B) YARARLANILAN KAYNAKLAR**1) KİTAPLAR**

ASİLTÜRK, Bâki, Türk Şiirinde 1980 Kuşağı, Yapı Kredi Yayınları, İstanbul 2013.

ERDOĞAN, YALÇIN, Tamer, Murat, Tanzimat'tan Bugüne Edebiyatçılar Ansiklopedisi, Cilt II, Temmuz 2001.

DELEUZE, Gilles, Claire Parnet, "İngiliz Amerikan Edebiyatının Üstünlüğünden", Diyaloglar, (Çev. Ali Akay), Bağlam Yayınları, İstanbul, 1990.

PALA, İskender, Kitab-ı Aşk, Alfa Yayınları, İstanbul 2005.

2) DERGİLER

MAĞDEN, Perihan, (1998, Ocak 25). Eğlence için kariyer yakarım. Hürriyet Pazar. (A. Arman, Röportaj Yapan).

DİNÇ, Apdülkerim, Halit Fahri Ozansoy'un Oyunlarında Halk Kültüründen Gelen Unsurlar, Atatürk Üniversitesi Türkiyat Araştırmaları Dergisi, Sayı:50, 2013.

MAĞDEN, Perihan, (2001, Ekim 07). Köşesini Bırakan Yazar. *Cumhuriyet Dergi*. (B. Günüşen, Röportaj Yapan)

MAĞDEN, Perihan, (1995, Aralık). ? *Pazartesi*, (?, Röportaj Yapan).

MAĞDEN, Perihan. (2005, Eylül-Ekim). Şiir Yazarmışım. *Yasakmeyve* (16).

ÖZGÜNER, Özge. (2015, Mayıs). Baba Zula. *Kültür Çıkmazı* (11).

YÜCEL, Şükran, (2003, Kasım - Aralık). Edebiyatımızda Bir Dergicilik Serüveni: Oluşum. *Ünlem Dergisi*(2).

3) TEZLER

DAĞISTAN, Tuğba, Metin Altıok ve Şiirlerinin Yapı, Tema ve Üslup Bakımından İncelenmesi, Celal Bayar Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Türk Dili ve Edebiyatı Anabilim Dalı Yüksek Lisans Tezi, Manisa 2010.

DEMİRCİ, İbrahim Behçet Necatigil'in Şiir Dünyası, On Dokuz Mayıs Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Türk Dili ve Edebiyatı Anabilim Dalı Yüksek Lisans Tezi, Samsun 1990.

GÜLER, Ahmet Faruk, Cemal Süreya'nın Şiirlerinin Tematik ve Yapı Bakımından İncelenmesi, Fırat Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Türk Dili ve Edebiyatı Anabilim Dalı Yüksek Lisans Tezi, Elâzığ 2004.

YILDIRIM, Fariz, Turgut Uyar'ın Şiirlerinin Yapı ve Tema Bakımından İncelenmesi, Fırat Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Türk Dili ve Edebiyatı Anabilim Dalı Yüksek Lisans Tezi, Elâzığ 2007.

4) İNTERNET

MAĞDEN, Perihan, (tarih yok). İçki bardakları bi de erkeklerle öpüşüyümüş. *Milliyet Gazetesi / Özel Kitap* . (T. Eryılmaz, Röportaj Yapan) Mayıs 05, 2019 tarihinde <https://forum.dizifilm.com/forum/yazarlar-ve-thairler/29882-perihan-madhdhen.html> adresinden alındı (20.13).

(www.tdk.gov.tr, Erişim tarihi: 10 Mayıs 2019) (16.40).